

TUTKIMUSRAPORTTI

KIRKKONUMMI

Pappila

Kivi- ja pronssikautisen asuinpaikan arkeologinen tarkkuusinventointi ja kaivaus
20.9., 4.10. ja 8.–12.10.2012

DG2962:13

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Kirkkonummen Pappilan kivi- ja pronssikautisella asuinpaikalla (mjrek 257010027) tehtiin arkeologinen tarkkuusinventointi ja sen jatkona kaivaus viemäri- ja salaojajärjestelmän rakentamisen vuoksi. Työn toteutti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut Kirkkonummen seurakunnan tilauksesta. Viemärointi-suunnitelma liittyi laajempaan pappilan pihapiirissä toteutettavaan restaurointihankkeeseen, jossa mm. pappilan puutarha pyritään ennallistamaan Porkkalan vuokra-aikaa edeltävään asuunsa. Esihistoriallisen asuinpaikan lisäksi paikalla sijaitsee historiallisen ajan kylätontti Pappila (Prästegården) (mjrek 1000019619).

Tarkkuusinventoinnissa tehdyn koekuopituksen perusteella kaivaukset rajautuivat pappilan lounaiskulmalta etelään lähtevän salaojaputken alueelle. Putkilinjalta kaivettiin puutarhamulta kaivinkoneella ja mullan alapuolinen kulttuurikerros kaivettiin tasokaivauksena. Yhteensä aluetta tutkittiin noin 83 m². Kulttuurikerroksen paksuus oli mullan alla yleensä 10–20 cm, paikoin paksumpikin. Kiinteinä rakenteina todettiin muutamia kiveyksiä, jotka liittyvät ehkä historiallisen ajan kylänpaikkaan. Asuinpaikalta löytyi paikallaan oleva kiertäen hangattu hioinlaaka, joka nostettiin pappilan puutarhaan turvaan. Hioinlaaka saatetaan asettaa myöhemmin näytteille tulevan puutarhasuunnitelman yhteydessä.

Pappilan kivikautiselta asuinpaikalta on aiemmin löydetty mm. Kiukaisten ja Pöljän myöhäiskivikautisia keramiikkatyyppejä (n. 2300–1500 eKr.), joten ennakko-oletuksena oli, että myös vuoden 2012 kaivauslöydöt olisivat lähinnä samalta aikakaudelta. Kaivaukselta löytyi kuitenkin myöhäiskampakeramiikaksi (3600–3200 eKr.) ja Morbyn tai Paimion keramiikaksi (1000 eKr.–300 jKr.) tulkittavaa keramiikkaa, joten asuinpaikalla näyttäisi olevan sekä vanhempi että nuorempi vaihe toisin kuin aiempien löytöjen valossa on voitu päätellä. Keramiikan karsta-ajoitus Morby-keramiikasta osoittaa paikalla toimitun varhaisella rautakaudella.

Pappilan asuinpaikalta on hyödynnetty merellisiä resursseja, sillä luuanalyysin mukaan kohteella on pyydystetty hylkeitä, haahkaa, sorsalintuja sekä kalastettu. Yksi sorkkaeläimen luu saattaa olla pienen kauriseläimen tai pienen kotieläimen (lammas, vuohi, sika) luu. Muita löytöjä ovat muutamit kiviesineen katkelmat (Pyheensillan nuolenkärjen kantakatkelma, kivikirveen katkelma, taltan teräkatkelma) ja palanut savi.

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
Kohteen sijaintikartat	3
1. Johdanto	4
2. Sijainti ja tutkimushistoria	6
3. Kaivausmenetelmät.....	9
3.1 Koordinaatisto ja yleismittaukset.....	9
3.2 Kaivausmenetelmät ja dokumentointi	10
4. Kaivaushavainnot.....	13
4.1 Kaivausalueet 1–4.....	13
4.2 Koekuopat.....	17
5. Löydöt ja näytteet	19
5.1 Löytötilastot ja löytöjen levintä.....	19
5.2 Löytöaineisto	21
Muut löydöt.....	22
5.3 Näytteet.....	22
6. Asuinpaikan ajoitus ja merellisyys.....	23
7. Yhteenvedo	25
Digikuvaluettelo.....	26
Karttaluettelo	27
Kartat	28
Osteologinen analyysi.....	34
Radiohiiliajoitus	47

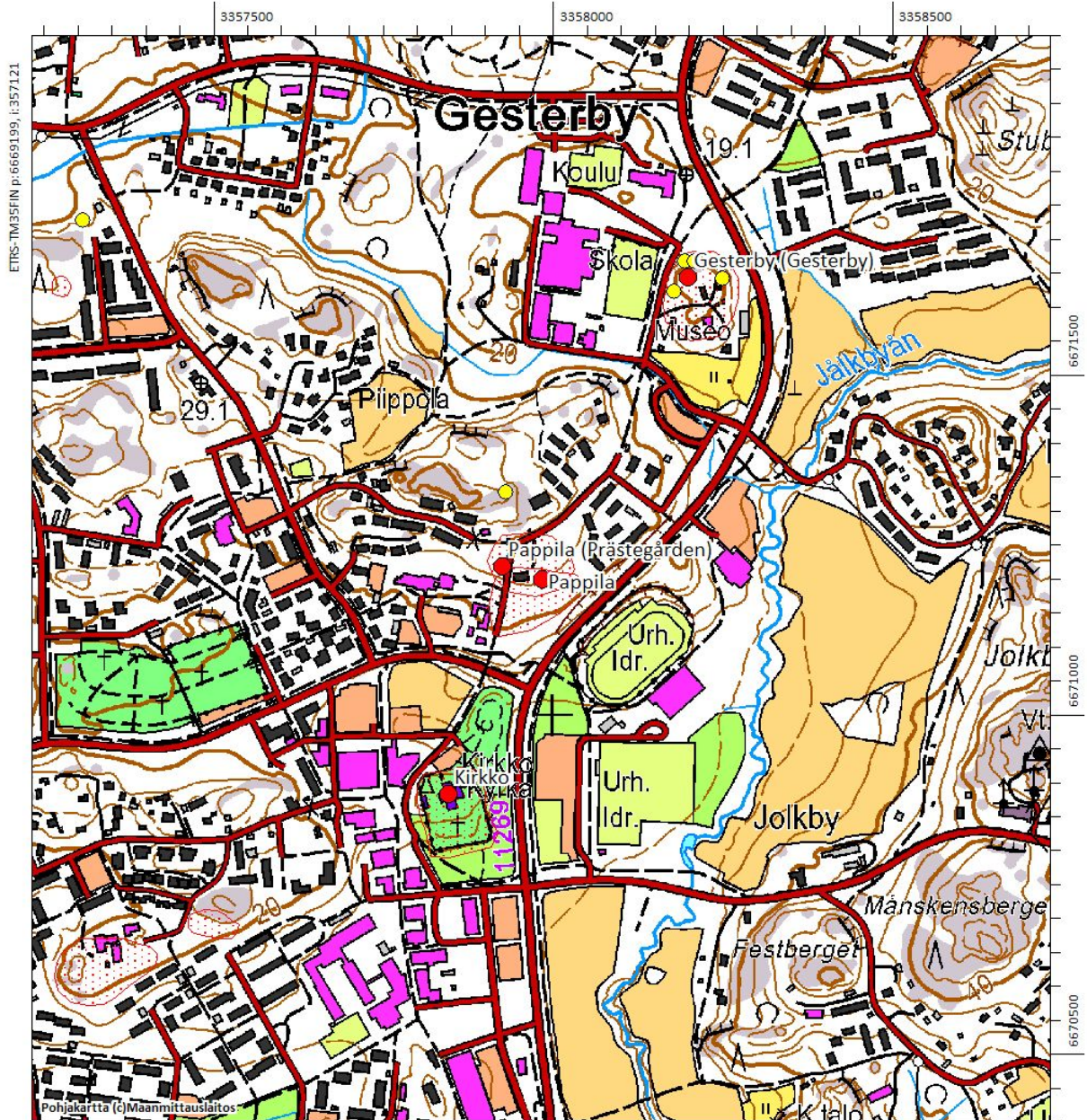
Arkisto- ja rekisteritiedot

Kivi- ja pronssikautisen asuinpaikan arkeologinen kaivaus

Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Kaivauksenjohtaja:	FL Petro Pesonen
Kunta:	Kirkkonummi
Alue:	Kirkkonummen keskusta
Tila:	257-418-3-56 Prästgården, om. Kirkkonummen seurakunta (PL 26, 02401 Kirkkonummi)
Muinaisjäännöskohde:	Kirkkonummi Pappila , 257010027, keskikoordinaatit P: 6668399 I: 357871 (ETRS-TM35FIN)
Kenttätyöaika:	20.9., 4.10. ja 8.–12.10.2012
Apulaistutkija:	FM Johanna Seppä
Tutkimusavustaja:	HuK Maija Helamaa
Kaivajat:	Vivi Deckwirth, Viivi Honkanen, Mikko Kannari, Iina Musakka
Peruskartta:	L4131A1 (TM35-lehtijako), 203208 (Yleislehtijako)
Tutkimusten rahoittaja:	Kirkkonummen seurakunta
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopio:	Kirkkonummen seurakunta, Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo
Kaivauspinta-ala:	n. 83 m ²
Kaivauslöydöt:	KM 39251: 1–1050, diar. 6.11.2012
Digitaalikuvat:	DG2962:1–33
Aikaisemmat tutkimukset:	Veikko Lehtosalo, inventointi 1963 C.F. Meinander, kaivaus 1964 (ei kertomusta) Jan Fast, kaivaus 2001 Teemu Mökkönen, inventointi 2011
Aikaisemmat löydöt:	KM 6912:6 kiviesineen katkelma (irtolöytö, Johan Öfverberg 1915) KM 6941:4 hioimen katkelma (irtolöytö, Johan Öfverberg 1915) KM 7299:36 saviastian pala (irtolöytö, Johan Öfverberg 1917) KM 7322:1–2 asuinpaikkalöytöjä (irtolöytö, Johan Öfverberg 1917) KM 8043:1 kivikirves (irtolöytö, Johan Öfverberg 1922) KM 8286:2 saviastian pala (irtolöytö, Johan Öfverberg 1924) KM 8532:1 saviastian pala (irtolöytö, Johan Öfverberg 1925) KM 8822:3 saviastian pala (irtolöytö, Johan Öfverberg 1927) KM 8881:1–3 asuinpaikkalöytöjä (irtolöytö, Johan Öfverberg 1928) KM 9620:16 hiotun kiviesineen katkelma (irtolöytö, Johan Öfverberg 1933) KM 16179 asuinpaikkalöytöjä (inventointi, Veikko Lehtosalo 1963) KM 16180 asuinpaikkalöytöjä (inventointi, Veikko Lehtosalo 1963) KM 16289 asuinpaikkalöytöjä (kaivaus, C.F. Meinander 1964) KM 33113:1–55 asuinpaikkalöytöjä (kaivaus, Jan Fast 2001)
Analyysit:	Osteologinen analyysi (FM Katariina Nurminen) Radiohiiliajoitus 1 kpl, Ua-45446, 2190±30 BP (The Ångström Laboratory, Uppsala)

Kohteen sijaintikartat

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6667600, i:358621

Muinaisjännöksen Kirkkonummi Pappila sijainti. Ylempi kartta 1:10000, alempi 1:400000.

1. Johdanto

Kirkkonummen Pappilan kivi- ja pronssikautisella asuinpaikalla (mjrek 257010027) tehtiin arkeologinen tarkkuusinventointi ja sen jatkona kaivaus viemäri- ja salaojajärjestelmän rakentamisen vuoksi. Työn toteutti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut 20.9. (tarkkuusinventointi), 4.10. (kaivauksen valmistelut) ja 8.–12.10.2012 (varsinainen kaivaus) Kirkkonummen seurakunnan tilauksesta. Viemäröintisuunnitelma liittyi laajempaan pappilan pihapiirissä toteutettavaan restaurointihankkeeseen, jossa mm. pappilan puutarha pyritään ennallistamaan Porkkalan vuokra-aikaa edeltävään asuunsa. Esihistoriallisen asuinpaikan lisäksi paikalla sijaitsee historiallisen ajan kylätontti Pappila (Prästegården) (mjrek 1000019619), joka on ollut olemassa ainakin 1560-luvulta lähtien. Nykyinen pappilarakennus on vuodelta 1836.

Syyskuun lopussa tehdyn tarkkuusinventoinnin tavoitteena oli selvittää, onko pappilan ympärille suunnitellun viemärijärjestelmän kohdalla ehjää kiinteää muinaisjäännöstä, joka tulisi tutkia ennen kaivutöitä. Tarkkuusinventoinnissa tehdyn koekuopituksen perusteella kaivaukset rajautuivat pappilan lounaiskulmalta etelään lähtevän salaojaputken alueelle. Pappilan kivikautiselta asuinpaikalta on aiemmin löydetty mm. Kiukaisten ja Pöljän myöhäskivikautisia keramiikkatyppejä (n. 2500–1500 eKr.), joten ennako-oletuksena oli, että myös vuoden 2012 kaivauslöydöt olisivat lähinnä samalta aikakaudelta.

Kenttätöryhmän muodostivat kaivauksenjohtaja FL Petro Pesonen, apulaistutkija FM Johanna Seppä, tutkimusavustaja HuK Maija Helamaa (4.10. ja 8.–12.10) ja neljä kaivajaa, Vivi Deckwirth, Viivi Honkanen, Mikko Kannari ja Iina Musakka (8.–12.10). Karttojen piirtämisestä vastasi Johanna Seppä, valokuvauksesta Petro Pesonen ja mittausdokumentoinnista koko tutkimusryhmä yhdessä. Jälkityöt on tehty syksyn 2012 ja talven 2013 aikana. Johanna Seppä puhdisti löydöt, luetteloi valokuvat ja piirsi kartat puhtaaksi, Maija Helamaa numeroi löydöt ja Petro Pesonen luetteloi löydöt sekä laati kaivausraportin.

DG 2962:33. Ryhmäkuva. Vasemmalta Maija Helamaa, Viivi Honkanen, Iina Musakka, Mikko Kannari, Johanna Seppä ja Vivi Deckwirth. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Pappilan asuinpaikalla kaivettiin yhteensä noin 83 m². Tällä katettiin noin 50 % tulevan salaoja- ja viemäriputkien vaatimasta muinaisjäännökseen kajottavasta alueesta. Tutkimatta jääneet alueet ovat pääosin pappilan seinän viereen kaivettavien putkien paikat, jotka tarkkuusinventoinnissa todettiin kuitenkin sekoituneiksi. Pieni osuus etelään johtavan salaojaputken kohtaa jäi tutkimatta kaivausalueen 1 ja tien välisellä

alueella (n. 5–6 metriä). Tästä osuudesta kuitenkin suurin osa on tutkittu vuonna 2001 Jan Fastin johtamien kaivauksien yhteydessä. Kaiken kaikkiaan suurin osa putkikaivantoja varten tuhoutuvasta ehjästä muinaisjäännösalueesta tutkittiin arkeologisin kaivauksin.

Kaivauksella talletetut löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin numerolle KM 39251:1–1050. Kaivauksella otetut digitaaliset valokuvat on luetteloitu Webmuskettiin numeroilla DG2962:1–33.

Kaivauspaikalla kävi vain vähän vierailijoita, vaikka tutkimuskohde on vilkkaan kävelytien varrella. Todennäköisesti vielä runsaassa lehdessä ollut pensasaita tutkimusalueiden ja tien välissä vähensi ohikulkijoiden yhteydenottoja. Tiedotusvälineistä paikalla kävi Kirkkonummen Sanomat. Kaivauksen valokuvia julkaistiin myös Arkeologisten kenttäpalveluiden Facebook-sivuilla.

Helsingissä 27.3.2013

Petro Pesonen, FL

2. Sijainti ja tutkimushistoria

Pappilan esihistoriallinen asuinpaikka sijaitsee Kirkkonummen keskustan pohjoispuolella, Gesterbyn tien länsipuolella olevalla mäellä, pappilan pihapiirissä. Pappilan alue on loivasti laskevaa rinnettä, jonka eteläpuolella olevassa alavassa laaksossa sijaitsee Kirkkonummen keskusta. Kirkkonummen keskiaikainen kivi-kirkko on pappilan eteläpuolella olevalla pienellä mäellä 340 metriä pappilasta etelälounaaseen. Pappilan ympäristössä on kaksi muinaisjäännösrekisterissä olevaa muinaisjäännöstä, kivikautinen asuinpaikka Pappila (mjrek 257010027) ja historiallisen ajan kylänpaikka Pappila (Prästegården) (mjrek 1000019619). Välittömästi Pappilan länsipuolella on Kirkkonummen keskustaan johtava kävelytie, joka on aiemmin ollut kirkolta Gesterbyhyn johtava maantie, johon viitataan alempana Lehtosalon kertomuksessa.

*DG2962:1. Koekuoppien kaivua Pappilan puutarhaan viemäri-
linjan kohdalla. Etelästä. Kuvaaja: Petro
Pesonen.*

Ensimmäiset löydöt Pappilan kivikautiselta asuinpaikalta on poimittu 1910–1930 -luvuilla Johan Öfverbergin toimesta. Paikalta on jo tuolloin kerätty kiviesineiden katkelmien lisäksi saviastian paloja, mikä viittaa useimmiten esihistorialliseen asuinpaikkaan. Olettamus vahvistui Veikko Lehtosalon inventoidessa Kirkkonummen kunnan esihistorialliset muinaisjäännökset vuonna 1963. Lehtosalo otti asuinpaikalta talteen saviastian paloja, kvartsia ja kivilaji-iskoksia. Lehtosalon kertomuksen mukaan aiemmat löydöt oli tehty aina 150 metrin etäisyydelle asti, pappilan länsipuolelta kunnan hiekkakuopasta, puretun pappilan riihen luota, voudin rakennuksen luota ja pellolta noin 10 metriä pappilasta lounaaseen. Lehtosalo keräsi löytöjä a) noin 50 metriä pappilasta länteen, pappilan kohdalta hiekkakuopalle johtavan tien pohjoispuolisesta penkasta, b) tien etelä(?)puolella olevien peltosarkojen yläpäästä aina maantielle asti idässä, c) ojista maantien kummalta puolelta noin 10 metriä pappilasta etelään, ja d) pappilan itäpuolella olevan toisen hiekkakuopan itäreunassa olevan kielekkeen reunasta männyn juurakosta (kartta s. 7).

Ote peruskartasta Veikko Lehtosalon inventointiker-
tomuksessa. Löytöpaikkojen
suurpiirteinen sijainti (a-d)
merkitty karttaan.

Tien länsipuolen alueet on nykyään jokseenkin rakennettu eikä siellä mahdollisesti vielä olevan muinais-
jännöksen laajuudesta ole tietoa. Ennen kuin tälle puolelle rakennettiin uusi seurakuntatalo, tehtiin paikal-
la kuitenkin arkeologinen kaivaus vuonna 1964 C.F. Meinanderin johtamana. Tästä kaivauksesta ei kuiten-
kaan ole raporttia, mutta löydöissä on mielenkiintoisesti sekä rannikon myöhäiskivikautista Kiukaisten ke-
ramiikkaa että yleensä sisämaan kohteilta, Järvi-Suomesta, tavattavaa Pöljän tyyppin asbestikeramiikkaa.
Seurakuntatalon rakentamiseen ja kaivauksiin johtaneista vaiheista on kirjoittanut Erik Henricson.¹ Seura-
kuntatalon ja asuintalojen välillä on vielä rakentamatonta maata em. löytöalueiden kohdalla, joten on
mahdollista että täälläkin vielä on muinaisjännöstä jäljellä. Lehtosalon em. löytöalueista d eli pappilan
itäpuolella oleva hiekkakuoppa on edelleen olemassa.

DG2962:4. Koekuop-
pien kaivuuta Pappi-
lan puutarhaan vie-
märilinan kohdalle.
Pohjoisesta. Kuvaaja:
Petro Pesonen.

¹ Erik Henricson: Kyrkan efter Porkala. Kyrkslätt Hembygdsföreningens Skrifter XVI. Ekenäs 1987.

Jan Fast tutki asuinpaikkaa Kirkkonummen kansalaisopiston kurssin kanssa vuonna 2001, jolloin pappilan ympäristöä tutkittiin koekuopin. Fastin mukaan puutarhan alue on täysin myllättyä ja tasoitettua eikä sinne kaivettu edes koekuoppia. Koekuoppia kaivettiin pappilan ohi vievän tien ja pappilan puutarhan aidan väliselle kapealle alueelle, puutarhan itäpuolelle ja puutarhan eteläpuolelle. Löytöjä ja kulttuurikerroshavaintoja tuli tien ja aidan väliseltä alueelta sekä puutarhan itäpuolelta, vanhan hiekkakuopan yläosaa tehdystä koekuopasta. Viimeksi mainittu lienee samoilla tienoilla kuin em. Lehtosalon löytöalue d. Fastin mukaan kaivauksen löydöt kuuluvat Kiukaisten kulttuurin piiriin.

Vuonna 2011 Teemu Mökkönen inventoi Kirkkonummen kunnan länsiosan ja tässä yhteydessä tarkastettiin Pappilan kivikautinen asuinpaikka sekä historiallisen ajan kylänpaikka, joka oli paikallistettu pappilan kohdalle Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen kylätietokannan tietojen perusteella. Kivikautisesta asuinpaikasta Mökkösellä ei ole lisättävää, ja kohde on rajattu muinaisjäännösrekisteriin Fastin koekaivauksen tulosten pohjalta siten, että rajauksen sisällä on pappilan eteläpuoleinen alue puutarhasta laajennettuna hieman myös tien länsipuolelle. Em. kylätietokannan perusteella kylässä on 1560-luvulla ollut yksi talo. Inventoinnissa havaittiin pappilan pohjoispuolelta metsän reunasta kalliolta halkaisijaltaan kolmimetrinen ja liki metrin korkuinen kumpare, joka koostuu lohkomattomasta luonnonkivestä. Siihen tehdystä koepistosta löytyi palanutta kiveä ja palanutta savea. Kyseessä lienee uunin perustus, mahdollinen riihen uunin jäännös. Historiallisen ajan kylänpaikka on muinaisjäännösrekisterissä rajattu pääasiassa pappilan pohjoispuolelle, osittain myös tien länsipuolelle.

Pappilan maat siirtyivät seurakunnalle 1500-luvulla ja pappilasta on tietoja tästä lähtien. 1600-luvun lopun inventaarion (1689) mukaan pappilan tilalla oli 28 rakennusta, mm. piispantupa, rouvaintupa, linnantupa (borgstugan), holvattu kellari, pakaritupa, kappalaisentupa, 16 ulkorakennusta, kaksi riihirakennusta ja vanha tuparakennus. 1700-luvulla rakennettiin entisten pienten asuinrakennusten tilalle uusia asuinrakennuksia ensin khra Samuel Saloviuksen ja sitten Christian Limnellin aikana, nykyisen pappilarakennuksen rakennutti Abraham Wessell vuonna 1836. Pappilan tiluksilla edelleen olevan holvikellarin vanhimmat osat saattavat olla 1600-luvulta.²

---

² Sigbritt Backman & Ingalill Ihrcke-Åberg : Det gamla Kyrkslätt. Kyrkslätt's hembygdföreningens skrifter 29. Kyrkslätt 2003; Julius Lindberg: Församlingen, kyrkan och prästerskapet. Teoksessa Kyrkslätt förr och nu: till 600-årsfesten 1930. Kyrkslätt 1930.

3. Kaivausmenetelmät

3.1 Koordinaatisto ja yleismittaukset

Kaivauksen kiintopisteet mitattiin VRS-GPS Topcon 1 -satelliittipaikantimella valtakunnalliseen koordinaatistoon (ETRS-TM35FIN N2000). Kaivauksella käytettiin vain kolmea kiintopistettä, jotka merkittiin kiviin tai asfalttiin tussilla. Koekuoppien sijainti ja joitakin yleiskartan pisteitä mitattiin GPS -laitteella.

	P/North	l/East	Z/mmpy	sijainti
kp 1	6668386.405	357833.724	25.108	kivipengerryksen lounaiskulma
kp 2	6668402.714	357824.404	24.998	asfalttitiien pinta
kp 3	6668386.986	357845.354	24.343	kivipengerryksen alaporras

Takymetri asetoitiin tähän koordinaatistoon ja mittaukset tehtiin sillä samaan koordinaatistoon. Käytetty laite oli aluksi Nikon -takymetri, mutta sen lakattua toimimasta käytettiin Topcon 805 -takymetriä. Takymetrillä mitattiin koeojan reunat, kaivausalueiden länsireunat ja löydöt niiltä osin kun ei käytetty löytöruutuja.

DG2962:12. Kaivantoa kartoitetaan takymetrillä. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

3.2 Kaivausmenetelmät ja dokumentointi

Tarkkuusinventointi suoritettiin kaivamalla alueelle 20.9.2012 yhteensä 15 kpl 50 x 50 cm koekuoppaa, jotka kaivettiin lapiolla kaivettu maa seuloen 6 mm seulalla. Koekuopista 13 sijoitettiin Kirkkonummen seurakunnan osoittamalle tulevan salaojaputken linjalle pappilan lounaisnurkasta etelälounaaseen, yksi pappilan länsiseinän viereen ja yksi pappilan pohjoispuolen pihalle, jonne oli myös tulossa uusi vesiliitäntä. Koekuopat numeroitiin numeroilla 1–15.

DG2962:3. Koekuoppien kaivuuta Pappilan puutarhaan viemäri­linjan kohdalle. Johanna Seppä seulo­o. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Tarkkuusin­ven­toinnin perusteella jatko­kaiva­ukset suunniteltiin vain lounaiskulmalta lähtevän salaojaputken alueelle. Avuksi saatiin seurakunnan pieni kaivinkone ja kuljettajaksi seurakunnan kiinteistö­työntekijä Kari Tolvi, joka kuori ohjeiden mukaan muokatun puutarhamullan noin 45 metriä pitkältä ja 1,2–1,5 metriä leveältä alueelta 4.10.2012. Tämän jälkeen loput puutarhamullasta poistettiin ojasta lapi­oilla.

DG2962:7. Paksu puutarhamultakerros poistettiin kaivinkoneella. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:14. Työkuva. Kaivettu maa seulotaan. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Varsinaiset kaivausalueet sijoitettiin avatun ojan pohjalle siten, että kunkin tasametreiksi mitatun alueen länsireunan pohjois- ja eteläpää merkittiin nauloilla ja mitattiin takymetrillä. Alueiden itäreuna myötäili kaivetun ojan reunaa, joten kaivausalueet eivät ole täysin suorakulmaisia. Kaivausalueet numeroitiin 1–4 ja kunkin alueen väliin jätettiin noin metrin väli. Kaivausalueet olivat pituudeltaan 8 metriä (alue 1), 10 metriä (alue 2), 10 metriä (alue 3) ja 4 metriä (alue 4). Ojan pohjoispää alueesta 4 pohjoiseen todettiin lapionpistojen perusteella jokseenkin sekoittuneeksi eikä sinne siten sijoitettu kaivausalueita.

Kaivausalueet kaivettiin pääasiassa kaivauslastalla ja 4 mm seulalla seuloen. Kerrospaksuudeksi pyrittiin saamaan 7 cm. Löydöt otettiin talteen tarkasti eli ne jätettiin muovirasiassa löytöpaikalleen, jonka jälkeen koordinaattien mittaaminen ja tallennus tehtiin takymetrillä. Eri lajiset löydöt laitettiin omiin rasioihinsa helpottamaan jälkitöissä tapahtunutta lajittelua ja luettelointia. Seulasta tulleet löydöt laitettiin sen pienen alueen kohdalle, josta seulottu maa kulloinkin oli peräisin. Tällä tallennustavalla löytöjen todellinen mittaustarkkuus on noin 15–20 cm.

Merkittävimmät poikkeukset yleisestä säännöstä olivat kaivausalueen 1 kerros 4 ja kaivausalue 4 kokonaisuudessaan. Alue 4 jaettiin 50 x 50 cm ruutuihin länsireunasta lukien siten, että lounaisin ruutu oli 1A, sen vieressä itäpuolella oleva ruutu 1B ja pohjoispuolella oleva ruutu 2A. Itäisimmän ruutujonon C ruutujen koko vaihteli ojan leveyden mukaan. Ensimmäinen kaivauskerros oli paksuudeltaan 15–20 cm, se kaivettiin lapiolla ja 6 mm seulalla seuloen. Alueen 4 kerros 2 kaivettiin ilmiönä, mutta löydöt talletettiin samoin kuin edellisessäkin kerroksessa 50 x 50 cm ruuduissa. Alueen 1 kerros 4 eteläisimpien kuuden metrin osalta kaivettiin samalla tavalla. Kaivettu kerrospaksuus oli enimmillään jopa puoli metriä, koska samalla pyrittiin pääsemään myös puhtaaseen pohjamaahan.

Muita poikkeavia kaivausmenetelmiä noudatettiin alueen 1 kerroksessa 3, jonka paksuus oli 10 cm. Alueen 2 eteläosan tasossa 2 näkyneet likamaaläikät kaivettiin ilmiönä pohjaan asti (kerros 3), vaikka alueen pohjoisosassa kaivettiin vielä normaali 7 cm kerros. Osa alueen 3 kerroksesta 1 kaivettiin seulomatta ja kerros 2 kaivettiin kokonaan seulomatta.

Pappilan asuinpaikalla avattu koeoja oli laajuudeltaan n. 83 m² ja, ojan pohjalle laaditut kaivausalueet yhteensä 45,29 m² ja koekuopat 15 x 0,25 m² eli 2,75 m². Osa koekuopista tuli kaivetulle alueelle. Seurakunta

asennutti salaojaputken paikalleen myöhemmin syksyllä ja täytti kaivannon. Samassa yhteydessä alueella 3 ollut suuri hionlaaka siirrettiin kaivinkoneella kivipengerryksen edustalle turvaan. Kivi on tarkoitus asettaa näytteille tulevan puutarhaennallistuksen yhteydessä. Hionlaakaa ei ole luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin.

Kaivaukselta otettiin useita maanäytteitä alueilta 1, 2 ja 4. Maanäytteet otettiin kaivauslastalla muovipusseihin, ne kellutettiin syksyllä Museoviraston tiloissa ja lähetettiin tutkittavaksi makrofossiilianalyysiin Maria Lahtiselle Durhamin yliopistoon Isovsa-Britanniassa. Hiilinäytteitä kaivaukselta ei otettu lainkaan, mutta keramiikan pinnassa ollutta karstaa lähetettiin ajoitettavaksi Uppsalan yliopiston radiohiiliajoituslaboratorioon.

Kaivauksen tasokartat piirrettiin käsin mittakaavaan 1:50, leikkausprofileja ei piirretty. Tasojen länsireunat vaaittiin kahden metrin välein takymetrillä. Kartat on digitoitu jälkitöiden yhteydessä. Kaivauksella otettiin vain digitaalikuvia, jotka on tallennettu WebMuskettiin numeroilla DG2962:1–33.

DG2962:32. Alue tutkittuna. Aluetta ei peitetty. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4. Kaivaushavainnot

4.1 Kaivausalueet 1–4

Dokumentit: kaivausalue 1 (kartta 2, digitaalikuvat DG2962:16–18, löydöt KM 39251:1–435), kaivausalue 2 (kartta 3, digitaalikuvat DG2962:19–23, löydöt KM 39251:436–706), kaivausalue 3 (kartta 4, digitaalikuvat DG2962:24–30, löydöt KM 39251:707–917), kaivausalue 4 (Kartta 5, Digitaalikuvat DG2962:31, Löydöt KM 39251:918–1029).

Kaivausalueet laadittiin koneellisesti avatun ja lapioilla lopusta puutarhamullasta puhdistetun ojan pohjalle. Kaivausalueiden laajuudet olivat seuraavat:

alue 1	11,59 m ²
alue 2	13,53 m ²
alue 3	14,32 m ²
alue 4	5,85 m ²

Kaivausalueilla ei ollut juurikaan kiinteitä rakenteita havaittavissa. Alueille sattui joitakin resenttejä häiriökaivantoja, esimerkiksi alueen 2 eteläosassa jossa oli selvä kulttuurikerroksen halki kaivettu kuoppa. Puutarhamullan alla maaperä oli pääasiassa mullan kirjomaa ja pilkuttamaa hienoa hiekkaa. Kaivausalueen 1 maa oli erityisen tasalaatuista ja eroa puutarhamullan ja esihistoriallisen kulttuurikerroksen (likamaa) välillä oli vaikea havaita. Alueella 1 ruskea ja tummanruskea, osittain nokinen ja humuspitoinen likamaa jatkui erittäin syväälle, nykymaanpinnasta yli metrin syvyydelle kuoppamaisena ilmiönä. Tämä syväälle jatkuva kuoppa jouduttiin kaivauksen loppuvaiheessa lapioimaan seulaan. Syvemmältä ei tullut paljonkaan löytöjä, mutta mahdollisesti ilmiö on esihistoriallinen. Alueelta 1 otettiin runsaasti maanäytteitä, joista pyritään löytämään makrofossiileja (hiiltyneitä kasvinjäänteitä). Myös kaivausalue 4 oli rakenteeton, vaikka ruskeaa likamaata havaittiinkin aluetta lapioitaessa.

Kiviä oli kaivausalueilla vain vähän, merkittävimmät keskittymät olivat alueilla 2 ja 3. Kaivausalueen 2 keskiosassa oli nokimaata ja kiviä, tästäkin nokimaasta otettiin maanäyte analysoitavaksi. Kaivausalueen 3 länsireunalla oli mustaa, multaista ja nokista maata sekä samassa yhteydessä palaneita kiviä. Tarkkuusinventoinnin koekuopassa 7 havaittiin samanlaista kiveystä – koekuoppa sattuu alueella 3 havaittujen kahden kiveyksen välille, joten kyseessä saattaa olla yhtenäinen laajempi rakennelma. Mahdollisesti kyseessä on historiallisen ajan kylänpaikkaan tai pappilaan liittyvä tulisijarakennelman jäännös. Pohjoisemman kiveyksen luota löytyi historiallisen ajan keramiikkaa. Toisaalta kiveysten tuntumasta löydettiin myös selvästi esihistoriallista keramiikkaa. Kaivausalueen pohjoispäässä oli suuri, kiertäen hangattu hioinlaaka, joka oli niin suuri ja tukevasti paikallaan, että sitä ei pystytty siirtämään käsivoimin. Niinpä sovittiin Kirkkonummen seurakunnan ja Museoviraston Arkisto- ja kokoelmayksikön kanssa, että hioinlaaka voi jäädä pappilan puistoon näytteille osana myöhemmin toteutettavaa puutarhasuunnitelmaa. Kari Tolvi Kirkkonummen seurakunnasta nosti hioinlaakan ojasta kaivinkoneella ennen putken asentamista. Hioinlaaka jätettiin noston jälkeen kivipengerryksen portaiden vierellä.

Kulttuurikerroksen paksuus oli tutkimusalueella sekoittuneen puutarhamullan alla 10–20 cm, mutta sekä multakerroksen että kulttuurikerroksen paksuus vaihtelee paljon. Esimerkiksi kaivausalueen 1 kuoppa jatkui yli metrin syvyydelle maan pinnasta. Todennäköisesti tilanne on samanlainen koko puutarhan alueella eikä säilyneen kulttuurikerroksen laajuus ja paksuus selviä muuten kuin kaivamalla tai kairaamalla.

DG2962:16. Alue 1, taso 1. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:17. Alue 1, taso 2. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:20. Alue 2, taso 1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

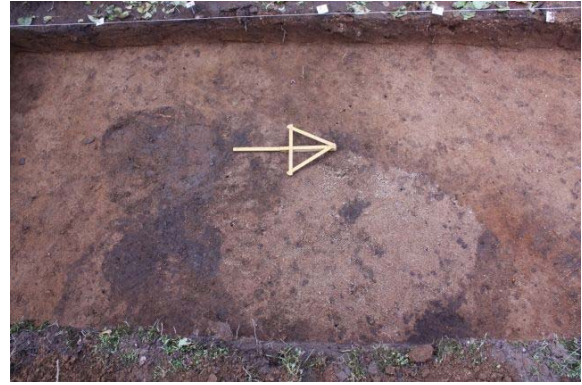

DG2962:21. Alue 2 eteläosa, taso 2. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:19. Alue 2, taso 1. Yksityiskohta. Kiviä ja noki-
maata alueen keskiosassa. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:22. Alue 2 eteläosa, taso 2. Resentti kaivanto.
Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:23. Alue 2, taso 2. Panoraamakuvaa. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:24. Alue 3, taso 1. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:25. Alue 3, taso 1. Etualalla hiomalaaka. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:26. Alue 3, taso 1. Yksityiskohta. Kiveys, josta historiallisen ajan keramiikkaa. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:27. Alue 3, taso 1. Yksityiskohta. Kiveys ojan eteläpäässä. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:28. Alue 3, taso 2. Hiomalaaka. Etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:30. Alue 3, taso 2. Hiomalaaka. Pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

DG2962:31. Alue 4, taso 1. Panoraamakuva. Idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

4.2 Koekuopat

Dokumentit: digitaalikuvat DG2962:1–5, löydöt KM 39251:1030–1050.

Tarkkuusinventoinnin aikana tulevien putkikaivantojen alueelle kaivettiin yhteensä 15 kpl 50 x 50 cm kokoista koekuoppaa. Ne kaivettiin lapiolla ja seulottiin 6 mm seulalla. Löytöjä saatiin koekuopista 1, 2, 6, 8, 9, 10 ja 14. Kaivetut koekuopat olivat kuoppia 14 ja 15 lukuun ottamatta pappilan lounaiskulmalta lähtevällä salaojaputken linjauksella. Koekuoppa 14 sijaitsi pappilan länsiseinän vieressä ja koekuoppa 15 pappilan pohjoisella pihalla. Taulukossa on selostettu tarkemmin havainnot kustakin koekuopasta.

DG2962:2. Koekuoppien kaivuu-
ta Pappilan puutarhaan viemäri-
linjan kohdalle. Etelästä. Kuvaa-
ja: Petro Pesonen.

nro	kuvaus	esihistorialliset löydöt (KM 39251)
kk 1	33 cm puutarhamultaa, jossa tiilenpaloja + kvartssia 10 cm ruskeaa hiekkaa, jossa keramiikkaa + kvartssia lopuksi puhdas vaalea hiekka pohjoisreunassa ainakin 85 cm syvyydelle likamaakuoppa, josta 1 kera- miikan pala	:1030–1031 saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 2 kpl
kk 2	20 cm puutarhamultaa 5-10 cm savea 20-25 cm ruskeaa hiekkaa, jossa löytöjä (eniten kerroksen pinnassa) 5 cm vaalea hieta lopuksi karkea irtonainen hiekka kaivettu 75 cm	:1032–1034 saviastian paloja 11 kpl, kvartsi-iskoksia 2 kpl, palanutta luuta 1 kpl
kk 3	15 cm nurmikon pohjaa, tiivistä multaa 20 cm hiekansekainen, irtonainen multa, jossa tiilimurskaa 15 cm karkeahkoa, irtonaista hiekkaa 30 cm kovaa, kerroksellista hiekkaa kaivettu 80 cm	-
kk 4	26 cm puutarhamultaa mullan alla löyhän hiekan kerroksia (tuotua) kaivettu 60 cm	-
kk 5	27 cm puutarhamultaa mullan alla löyhän hiekan kerroksia	-

	kaivettu 50 cm	
kk 6	25 cm tiivistä puutarhamultaa 15 cm hiekkamultaa, jossa palaneita kiviä ja hiiltä 25 cm ruskea hiekka (kulttuurikerros), jossa runsaasti löytöjä pohjalla hieno vaalea hiekka kaivettu 75 cm	:1035–1039 palanutta savea 9 kpl, saviastian paloja 13 kpl, kivilaji-iskoksia 2 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 5 kpl
kk 7	31 cm puutarhamultaa mullan alapuolella tuhkanharmaata hiekkaa, jossa paljon tiiliä 45 cm syvyydellä kiveys, jonka kivet tukevasti paikallaan, samassa tasossa tiiliä ja pala fajanssia kaivettu 55 cm, ei kaivettu pohjaan kiveyksen takia	-
kk 8	30 cm puutarhamultaa 15 cm ruskea, hieman kostea hiekka, jossa paljon löytöjä ruskean hiekan jälkeen läikikäs vaalea hiekka, jossa edelleen kvartsia lopuksi puhdas vaalea pohjahiekka kaivettu 57 cm	:1040–1042 saviastian paloja 5 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 2 kpl
kk 9	28 cm puutarhamultaa koilliskulmassa multa jatkuu syvemmälle (65 cm), ja siinä on kiviä ja tiiliä (salaoja?) 10-15 cm ruskea hiekka, jossa löydöt tämän jälkeen väriltään vaalentuva ruskea hiekka kaivettu 75 cm	:1043–1044 saviastian paloja 3 kpl, kvartsi-iskoksia 1 kpl
kk 10	30 cm mullansekaista hiekkaa (tässä ehkä jo löytöjä) 10 cm paikoitellen rusehtava hieno hiekka (jossa löytöjä?) sitten vaaleankellertävä hieno hiekka, jossa löytöjä, jatkuu pohjaan asti kaivettu 75 cm	:1045–1047 saviastian paloja 8 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl
kk 11	25 cm mustaa multaa sen alla runsaasti tiiliä ja laastia tuhkanharmaassa hiekkassa paikoitellen ruskeaa hiekkaa (sekoittunut) kaivettu 60 cm (tiilien takia ei pystynyt kaivamaan syvemmälle)	-
kk 12	26 cm mustaa multaa, jossa paljon kiviä sitten vaalea hieta kaivettu 33 cm (hyvin juurakkoista, iso kanto vieressä)	-
kk 13	50 cm multaa, soraa ja kiviä kaivettu 50 cm	-
kk 14	21 cm multaa (esihistoriallisia ja moderneja löytöjä) 7 cm ruskeaa hiekkaa (esihistoriallisia ja moderneja löytöjä) pohjalla vaalea hiekka kaivettu 40 cm	:1048–1050 historiallisen ajan keramiikkaa 2 kpl, saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 1 kpl
kk 15	pihasoraa 20 cm 22 cm vanhaa pihamaata/multaa sitten ruskea hiekka kaivettu 70 cm	-

5. Löydöt ja näytteet

5.1 Löytötilastot ja löytöjen levintä

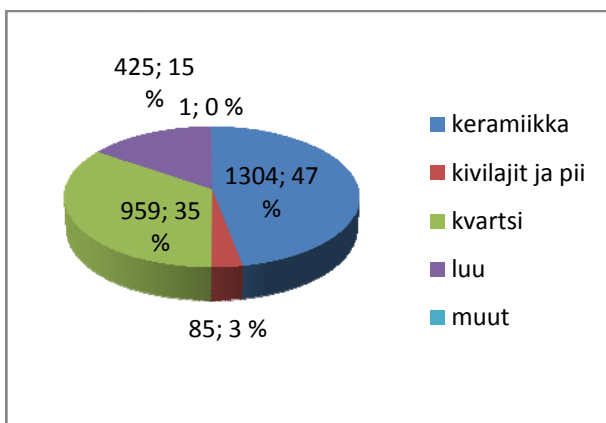
Löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmaan numerolle KM 39251:1–1050 kaivausalueittain, materiaaleittain ja kerroksittain etelästä pohjoiseen. Alueiden 1-3 löydöt on mitattu takymetrillä suoraan valtakunnalliseen koordinaatistoon (ETRS TM35-FIN). Alueen 4 kaikki löydöt ja alueen 1 kerroksen 4 löydöt on tallennettu 50 cm ruuduittain. Myös koekuoppalöydöt on tallennettu ilman kerrostietoa koekuopittain (50 x 50 cm).

Kaivaukselta kerätyt maanäytteet kullutettiin Museovirastossa syksyllä 2012 ja toimitettiin joulukuussa 2012 makrofossiilianalysiin Maria Lahtiselle Durhamin yliopistoon, Isoon-Britanniaan. Kaivaukselta talletetut löydöt liittyvät pääasiassa esihistorialliseen asutukseen paikalla, mutta muutamat talteen otetut keramiikkalöydöt saattavat liittyä myös historiallisen ajan kylänpaikkaan.

	alue 1	alue 2	alue 3	alue 4
saviastian palat ja palanut savi	1–112	436–513	707–754	918–956
kivilajit	113–128	514–532	755–762	958–965, 967–972, 1028
pii	129			957, 966, 1029
kvartsi	130–338	533–660	763–866	973–1001
luu	339–434	661–706	867–916	1002–1027
muut löydöt	435			
historiallisen ajan keramiikka			917	

Löytöluettelon rakenne kaivausalueiden 1-4 osalta, sarakkeissa kunkin alueen alanumerot materiaaleittain.

Suurin osa kaivauslöydöistä on joko keramiikkaa, kvartssia tai palanutta luuta. Löytömäärästä (yhteensä 2774 kpl) keramiikkaa on 47 %, kvartssia 35 % ja palanutta luuta 15 %. Löydöistä lähes puolet löytyi kaivausalueelta 4 ja se oli myös neliömetreihin suhteutettuna selvästi löytötihein alue (228 kpl/m²). Eri löytötyyppien levinnässä ei näytä olevan suuriakaan eroja, vaan löytökuvio pysyy suunnilleen samanlaisena löytötyypistä riippumatta.

	löydöt kpl	alueen koko m ²	löytötiheys kpl/m ²
Alue 1	649	11,59	56
Alue 2	411	13,53	30
Alue 3	294	14,32	21
Alue 4	1333	5,85	228

Löytöjen prosentuaalinen jakauma sekä löytötiheys kaivausalueittain.

LAJI	Alue 1	Alue 2	Alue 3	Alue 4	koek	Yht
Saviastian paloja	169	128	50	866	48	1261
Palanutta savea	14	2	15		9	40
Kivikirveen katkelma	1					1
Kivilajitaltan teräkatkelma	1					1
Liuskenuolenkärjen kantakatkelma	1					1
Kivilajiesineen katkelma		2				2
Iskukivi				1		1
Hioimen katkelma			2	4		6
Kivilaji-iskoksia	13	20	7	27	2	69
Pii-iskoksia	1			3		4
Kvartsiveitsi		1				1
Kvartsikaapimen katkelma	1					1
Kvartsikimpale	1					1
Kvartsi-iskoksia	315	182	149	289	21	956
Palanutta luuta	131	76	70	143	5	425
Hiiltynyttä ainetta	1					1
Historiallisen ajan keramiikkaa			1		2	3
Yhteensä	649	411	294	1333	87	2774

Löydöt alueittain kappalemäärän mukaan jaoteltuna.

LAJI	Alue 1	Alue 2	Alue 3	Alue 4	koek	Yht
Saviastian paloja	251,29	115,37	182,51	622,77	53,3	1225,24
Palanutta savea	18,59	3,63	99,06		11,52	132,8
Kivikirveen katkelma	229,8					229,8
Kivilajitaltan teräkatkelma	0,68					0,68
Liuskenuolenkärjen kantakatkelma	3,17					3,17
Iskukivi				498,5		498,5
Kivilajiesineen katkelma		7,38				7,38
Hioimen katkelma			10,84	11,39		22,23
Kivilaji-iskoksia	104,08	124,58	47,51	67,49	0,6	344,26
Pii-iskoksia	0,62			0,77		1,39
Kvartsiveitsi		1,53				1,53
Kvartsikaapimen katkelma	2,86					2,86
Kvartsikimpale	104,24					104,24
Kvartsi-iskoksia	641,06	636,15	640,74	591,35	41,65	2550,95
Palanutta luuta	17,51	7,49	44,92	24,35	1,87	96,14
Hiiltynyttä ainetta	0,21					0,21
Historiallisen ajan keramiikkaa			7,35		22,46	29,81
Yhteensä	1374,11	896,13	1032,93	1816,62	131,4	5251,19

Löydöt alueittain painon (g) mukaan jaoteltuna.

5.2 Löytöaineisto

Löytöaineisto ajoittuu myöhäiselle kivikaudelle ja pronssi- tai rautakaudelle. Ajoittavia esihistoriallisia löytöjä ovat saviastian palat sekä liuskenuolenkärjen katkelma. Historiallisen ajan keramiikkapalat kuuluvat nuorempaan toimintaan alueella, mahdollisesti kylätonttiin tai pappilan aikaisiin rakennuksiin.

Keramiikka

Keramiikka-aineistossa on kivimurskasekoitteisten ja orgaanissekoitteisten astioiden paloja. Reunapaloja on aineistossa kohtalaisen niukasti. Kivimurskasekoitteisia, pyöreä- tai suorareunaisia astian reunapaloja, joissa reunan päällä on pientä leimakoristelua löytyi kaivausalueelta 1 (:19, 27, 53, 58, 60, 112). Profiloitun kivimurskasekoitteisen, suorareunaisen astian reunapaloja oli kaivausalueella 2 (:504); kivimurskasekoitteisten, pyöreähkäreunaisten astioiden reunapaloja oli kaivausalueilla 2 ja 3 (:497, 736) ja suoraviistoreunaisen, orgaanissekoitteisen kuopilla ja kuopanteilla koristellun astian reunapaloja kaivausalueella 2 ja 4 (:468, 924, 934, 937, 942). Kaivausalueella 4 oli lisäksi pyöreäreunaisten kivimurska- ja/tai orgaanissekoitteisten astioiden reunapaloja (:928, 931, 944). Alanumeroiden 931 ja 944 reunapaloissa on koristeena kampaleimoja. Koekuopasta 10 löytyi pyöreäreunainen, kivimurskasekoitteisen astian reunapala (:1045).

Pappilan keramiikka-aineistossa on hyvin vähän koristeltuja paloja. Edellä mainittu kaivausalueelta 1 löytenyt kivimurskasekoitteinen keramiikka reunan päällä olevine pienine leimakoristeluineen muistuttaa lähinnä Paimion tai Morbyn keramiikkaa ja sama koskee profiloitua astiaa kaivausalueella 2. Todennäköisesti muutkin kivimurskakoristeiset palat, usein pinnaltaan myös voimakkaasti naarmutettuja, kuuluvat Paimion tai Morbyn keramiikkatyyppeihin. Tästä keramiikasta on lähetetty karstanäyte ajoitettavaksi Uppsalan yliopiston radiohiiliajoituslaboratorioon (:719). Keramiikka ajoittuu varhaisrautakautiseksi, joten se on tyypiteltävissä Morbyn keramiikkaan kuuluvaksi (Ua-45446, 2190±30 BP). Orgaanissekoitteinen keramiikka, erityisesti kaivausalueella 4 kuoppa- ja kuopannekoristeineen kuulunee myöhäiskampakeramiikan (Ka 3) tai Kiukaisten keramiikan piiriin. Se muistuttaa enemmän olemukseltaan myöhäiskampakeramiikkaa, mutta asuinpaikalta aiemmin saadut löydöt tukisivat enemmän ajoitusta Kiukaisten keramiikan ja kulttuurin suuntaan. Joissakin orgaanissekoitteisissa paloissa (:930, 932, 943, 948) on leveää kierrenuorakoristelua. Kaivausalueelta 2 on lisäksi yksi nuorapainanteinen, sekoitteeton saviastian pala (:476), jonka typologiskronologinen luokittelu jää tulevalle tutkimukselle.

Kivilajit

Kivilajiesineistä selkeimmät keskittyivät kaivausalueelle 1, josta löytyi kivikirveen katkelma (:117), kivitaltan teräkatkelma (:116) ja liuskenuolenkärjen kantakatkelma (:122). Viimeksi mainittu on luokiteltavissa myöhäiskivikautisen Pyheensillan tyyppin nuolenkärjen katkelmaksi.

Kvartsi ja pii

Vaikka kaivaukselta löytyikin suhteellisen runsaasti kvartssia, oli tämä aineisto varsin yksipuolisesti jäteaineistoa. Löydöissä oli vain muutama kvartsiesineeksi luokiteltava kappale, kvartsiveitsi kaivausalueelta 2 ja kvartsikaapimen katkelma kaivausalueelta 1. Sekä kaivausalueelta 1 että 4 löytyi muutamia pii-iskoksia (:129, 957, 966, 1029), jotka vaikuttavat esihistoriallisilta eivätkä esimerkiksi historiallisen ajan tuluspiin kappaleilta.

Luuaineisto

Kaikki kaivaukselta löytynyt luu on palanut. Joukossa on mahdollinen luuesineen katkelma, jossa on porattu reikä (:433). Pappilan luumateriaalin osteologisen analyysin teki FM Katariina Nurminen, jonka analyysiraportti on kaivauskertomuksen liitteenä. Raportin mukaan aineisto oli niukka ja pirstaloitunut. Suurin osa luista oli nisäkkään luiden hyvin pieniä ja muodottomia palasia. Lisäksi aineistossa oli kalaa ja lintua.

Nisäkäslajeista on tunnistettu nauta, sorkkaeläin sekä hylkeet. Naudan luut (3 kpl) ovat resenttejä luita, jotka otettiin talteen kaivausalueelta 3 (:872). Yksi sorkkaeläimen palanut luu kaivausalueelta 1 (:367) on jokin hirveä tai nautaa selvästi pienempi eläin, mahdollisia ovat mm. metsäkauris, pieni peura, lammas, vuohi tai sika. Hylkeen luut (15 + 1 kpl) ovat lähinnä sormi- ja varvasluita, vertailuaineiston perusteella ne muistuttivat norppaa. Myös tasolle Mesomammalia tunnistetut (15 kpl) luut voivat olla hyljettä. Tunnistetuissa hylkeen luissa on sekä aikuisia että nuoria yksilöitä.

Lintujen luita tunnistettiin kolme, joista yksi on haahkan luu ja kaksi yleisesti sorsalintujen sukuun kuuluvia lintuja. Toinen näistäkin saattaa olla haahka, toinen on pienemmästä linnusta, esimerkiksi tukkasotkasta tai haapanasta. Kalojen luita tunnistettiin yhteensä 20 fragmenttia, jotka olivat haukea, särkikalaa ja yleisesti kalaksi tunnistettuja fragmentteja.

Muut löydöt

Muissa löydöissä on joitakin paloja historiallisen ajan keramiikkaa, ehkä 1600–1800 -luvulta, sekä hieman palanutta savea ja hiiltynyttä, tunnistamatonta ainetta.

5.3 Näytteet

Kaivauksella otettiin joukko maanäytteitä, jotka on lueteltu oheisessa taulukossa. Analyysituloksia ei ole käytettävissä vielä raporttia kirjoitettaessa.

Pno	p (ETRS-TM35FIN)	i (ETRS-TM35FIN)	z(N2000)	krs	alue	litraa	konteksti
810	6668360,840	357826,011	21,906	3	2	2,0	likamaaläikkä
811	6668355,697	357825,041	21,751	3	1	2,0	likamaa-alue
812	6668354,792	357824,149	21,685	3	1	2,0	likamaa-alue
813	6668353,441	357823,707	21,599	3	1	2,0	likamaa-alue
814	6668352,578	357824,353	21,572	3	1	2,0	likamaa-alue
815	6668351,730	357824,172	21,536	3	1	1,1	likamaa-alue
816	6668349,130	357822,842	21,276	3	1	1,1	likamaa-alue
817	6668348,765	357821,808	21,278	3	1	2,0	likamaa-alue
935	6668380,283	357828,689	23,231	2	4	2,0	likamaaläikkä
936	6668380,420	357827,512	23,065	2	4	2,0	likamaaläikkä
937	6668350,211	357823,251	21,277	4	1	2,0	likamaa-alue
938	6668353,071	357823,514	21,440	4	1	2,0	likamaa-alue
939	6668353,708	357823,770	21,438	4	1	2,0	likamaa-alue

Maanäytteet Kirkkonummen Pappilan kaivaukselta.

6. Asuinpaikan ajoitus ja merellisyys

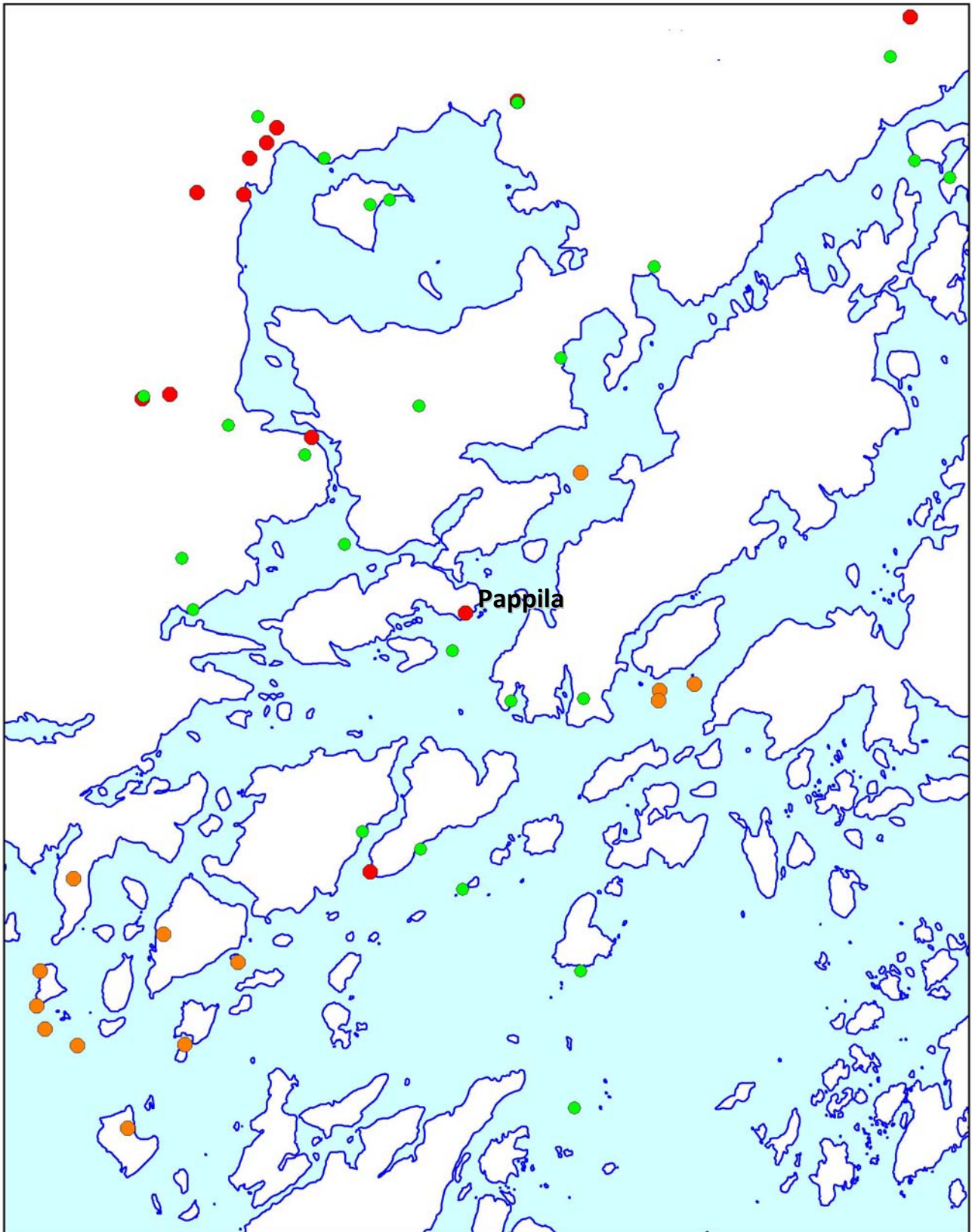
Pappilan asuinpaikan löytöalueet ovat 19 m mpy yläpuolella. Teemu Mökkösen Kirkkonummen länsiosan v. 2011 inventointiraportissa olevan kartan perusteella ranta on ollut 25 m mpy tasolla n. 3300 eKr., 15 m mpy tasolla n. 2600 eKr ja 5 m mpy tasolla ajanlaskun alan aikoihin.³ Tämän perusteella ranta on ollut 19 m mpy tasolla n. 3000 eKr. Oheinen kartta on piirretty 20 m mpy veden pinnan mukaan ja siinä on kuvattu Pappilan lähiympäristön esihistorialliset muinaisjäännökset. Kartasta ilmenee, että Pappilan asuinpaikka on tässä vaiheessa sijainnut saaren itäkärjessä pienen merenlahden pohjoisrannalla ja hieman etelämpänä maisema avautuu isommiksi seliksi. Ajanlaskun alun tienoosien mennessä meren ranta on karannut jo asuinpaikan edustalta Kirkkonummen keskustan kohdalle.

Asuinpaikalta saadut keramiikkalöydöt ovat ilmeisesti kahdesta eri vaiheesta, a) kivikautista myöhäiskampakeramiikkaa (n. 3600-3200 eKr.) ja/tai Kiukaisten keramiikkaa (n. 2300-1500 eKr.) ja b) pronssikautista Paimion keramiikkaa (n. 1500-800 eKr.) ja/tai rautakautista Morbyn keramiikkaa (n. 800 eKr.-300 jKr.). keramiikka-ajoituksista parhaiten rannansiirtymiskronologian antamaan ajoitukseen istuu myöhäiskampakeramiikka. Vaikuttaa todennäköiseltä, että Pappila onkin ollut ranta-asuinpaikkana myöhäiskampakeramiikan aikana ja uudestaan asuttuna pronssi- tai rautakaudella, jolloin meren ranta ei ole enää ollut asuinpaikan välittömässä läheisyydessä. Radiohiiliajoituksen perusteella paikalla on asuttu vielä n. 300 eKr.

Riippumatta asuinpaikan välittömästä sijainnista vaikuttaa siltä, että kohteessa asuneiden elinkeinot ovat pysyneet muuttumattomana, sillä luuanalyysin perusteella riista on selvästi merellistä alkuperää. Tästä kertovat hylkeen ja haahkan luut. Toki puutarhan muokkaus on sotkenut löytöyhteyksiä sen verran, ettei näin pienen aineiston perusteella ole mahdollista sanoa, mitkä luut kuuluvat mihinkin vaiheeseen asuinpaikan käyttöhistoriassa.

---

³ Teemu Mökkönen 2011: Kirkkonummen länsiosan arkeologinen inventointi. Tutkimusraportti Museoviraston arkeologisessa keskusarkistossa.

Pappilan asuinpaikka ja lähiympäristön muinaisjännökset 20 m mpy rantavaiheen (n. 3000 eKr.) mukaan piirretyllä kartalla. Punainen = esihistoriallinen asuinpaikka, oranssi = pronssi- tai rautakautinen hautaröykkiö, vihreä = esihistoriallinen irtolöytöpaikka. Mittakaava 1:60000.

7. Yhteenveto

Kirkkonummen Pappilan kivi- ja pronssikautisella asuinpaikalla (mjrek 257010027) tehtiin arkeologinen tarkkuusinventointi ja sen jatkona kaivaus viemäri- ja salaojajärjestelmän rakentamisen vuoksi. Työn toteutti Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut Kirkkonummen seurakunnan tilauksesta. Viemärointi-suunnitelma liittyi laajempaan pappilan pihapiirissä toteutettavaan restaurointihankkeeseen, jossa mm. pappilan puutarha pyritään ennallistamaan Porkkalan vuokra-aikaa edeltävään asuunsa. Esihistoriallisen asuinpaikan lisäksi paikalla sijaitsee historiallisen ajan kylätontti Pappila (Prästegården) (mjrek 1000019619).

Tarkkuusinventoinnissa tehdyn koekuopituksen perusteella kaivaukset rajautuivat pappilan lounaiskulmalta etelään lähtevän salaojaputken alueelle. Putkilinjalta kaivettiin puutarhamulta kaivinkoneella ja mullan alapuolinen kulttuurikerros kaivettiin tasokaivauksena. Yhteensä aluetta tutkittiin noin 83 m². Kulttuurikerros oli mullan alla tavallisesti 10-20 cm, paikoin paksumpikin. Kiinteinä rakenteina todettiin muutamia kiveyksiä, jotka liittyvät ehkä historiallisen ajan kyläpaikkaan tai pappilaan. Asuinpaikalta löytyi paikallaan oleva kiertäen hangattu hiolinlaaka, joka nostettiin pappilan puutarhaan turvaan. Hiolinlaaka saatetaan asettaa myöhemmin näytteille tulevan puutarhasuunnitelman yhteydessä.

Pappilan kivikautiselta asuinpaikalta on aiemmin löydetty mm. Kiukaisten ja Pöljän myöhäskivikautisia keramiikkatyppejä (n. 2300-1500 eKr.), joten ennako-oletuksena oli, että myös vuoden 2012 kaivauslöydöt olisivat lähinnä samalta aikakaudelta. Kaivaukselta löytyi kuitenkin myöhäskampakeramiikaksi (3600-3200 eKr.) ja Morbyn tai Paimion keramiikaksi (1000 eKr. – 300 jKr.) tulkittavaa keramiikkaa, joten asuinpaikalla näyttäisi olevan sekä vanhempi että nuorempi vaihe kuin aiempien löytöjen valossa on voitu päätellä. Keramiikan karsta-ajotus Morby-keramiikasta osoittaa paikalla toimitun varhaisella rautakaudella.

Pappilan asuinpaikalta on hyödynnetty merellisiä resursseja, sillä luuanalyysin mukaan on pyydystetty hylkeitä, haahkaa, sorsalintuja sekä kalastettu. Yksi sorkkaeläimen luu saattaa olla pienen kauriseläimen tai pienen kotieläimen (lammas, vuohi, sika) luu. Muita löytöjä ovat muutamit kiviesineen katkelmat (Pyheensillan nuolenkärjen kantakatkelma, kivistä katkelma, taltan teräkatkelma) ja palanut savi.

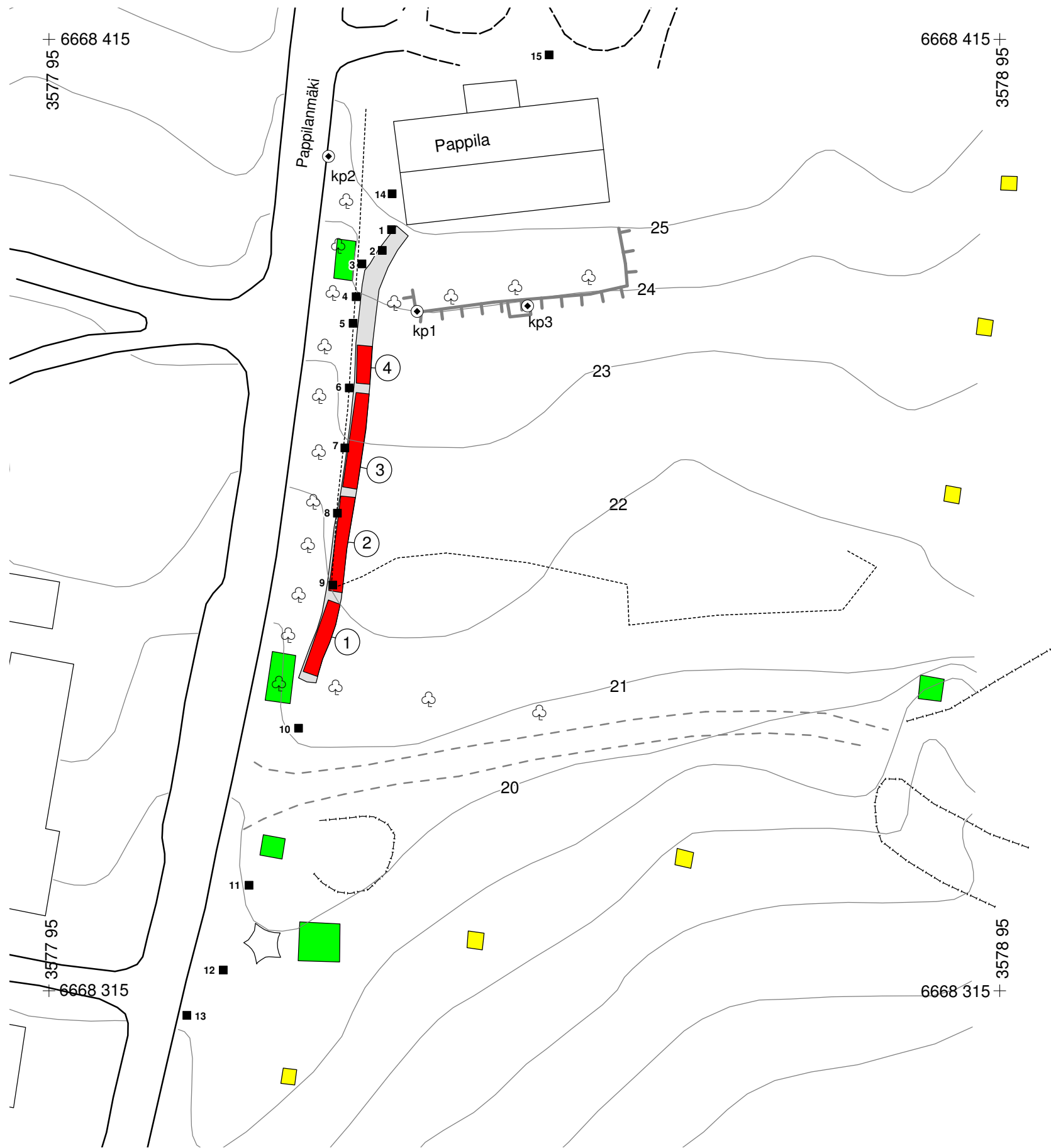
Digikuvaluettelo

Kuvanro	Aihe	Tekijä
DG2962:1	Koekuoppien kaivuuta Pappilan puutarhaan viemärilinjan kohdalle. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:2	Koekuoppien kaivuuta Pappilan puutarhaan viemärilinjan kohdalle. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:3	Koekuoppien kaivuuta Pappilan puutarhaan viemärilinjan kohdalle. Johanna Seppä seulo. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:4	Koekuoppien kaivuuta Pappilan puutarhaan viemärilinjan kohdalle. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:5	Pappilan etupihalla, talon koillisnurkalla oleva työmaakaivanto, seulojen kohdalla koekuopan paikka. Luoteesta.	P.Pesonen
DG2962:6	Paksu puutarhamultakerros poistettiin kaivinkoneella. Alueen eteläosaa avataan. Koillisesta.	J.Seppä
DG2962:7	Paksu puutarhamultakerros poistettiin kaivinkoneella. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:8	Koneella avatun kaivannon reunat siistittiin lapiolla. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:9	Kaivantoa kartoitetaan takymetrillä. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:10	Kartoitusta. Johanna Seppä takymetrillä.	P.Pesonen
DG2962:11	Kartoitusta. Maija Helamaa pitää prismaa.	P.Pesonen
DG2962:12	Kaivantoa kartoitetaan takymetrillä. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:13	Työkuva. Puutarhamullan alaisia kerroksia kaivetaan lastalla. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:14	Työkuva. Kaivettu maa seulotaan. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:15	Yleiskuva. Tutkimusalue idästä kuvattuna.	P.Pesonen
DG2962:16	Alue 1, taso 1. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:17	Alue 1, taso 2. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:18	Aluetta 1 kaivetaan pohjaan. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:19	Alue 2, taso 1. Yksityiskohta. Kiviä ja nokimaata alueen keskiosassa. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:20	Alue 2, taso 1. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:21	Alue 2 eteläosa, taso 2. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:22	Alue 2 eteläosa, taso 2. Resentti kaivanto. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:23	Alue 2, taso 2. Panoraamakuva. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:24	Alue 3, taso 1. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:25	Alue 3, taso 1. Etualalla hiomalaaka. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:26	Alue 3, taso 1. Yksityiskohta. Kiveys, josta historiallisen ajan keramiikkaa. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:27	Alue 3, taso 1. Yksityiskohta. Kiveys ojan eteläpäässä. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:28	Alue 3, taso 2. Hiomalaaka. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:29	Alue 3, taso 2. Hiomalaaka. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:30	Alue 3, taso 2. Hiomalaaka. Pohjoisesta.	P.Pesonen
DG2962:31	Alue 4, taso 1. Panoraamakuva. Idästä.	P.Pesonen
DG2962:32	Alue tutkittuna. Aluetta ei peitetty. Etelästä.	P.Pesonen
DG2962:33	Ryhmäkuva. Vasemmalta Maija Helamaa, Viivi Honkanen, Iina Musakka, Mikko Kannari, Johanna Seppä ja Vivi Deckwirth.	P.Pesonen

Karttaluettelo

Kartta	Tyyppi	Alue	Aihe	Mk	Piirt.	Sivu
1.	Yleiskartta			1:500	J. Seppä	28
2.	Tasokartta	alue 1	pinta- ja pohjavaaitus, tasot 1-3	1:200	J. Seppä	29
3.	Tasokartta	alue 2	pinta- ja pohjavaaitus, tasot 1-2	1:100	J. Seppä	30
4.	Tasokartta	alue 3	pinta- ja pohjavaaitus, tasot 1-2	1:50	J. Seppä	31
5.	Tasokartta	alue 4	pinta- ja pohjavaaitus, taso 1	1:50	J. Seppä	32
6.	Levintäkartta	alueet 1-4	taso 2	1:250	P. Pesonen	33

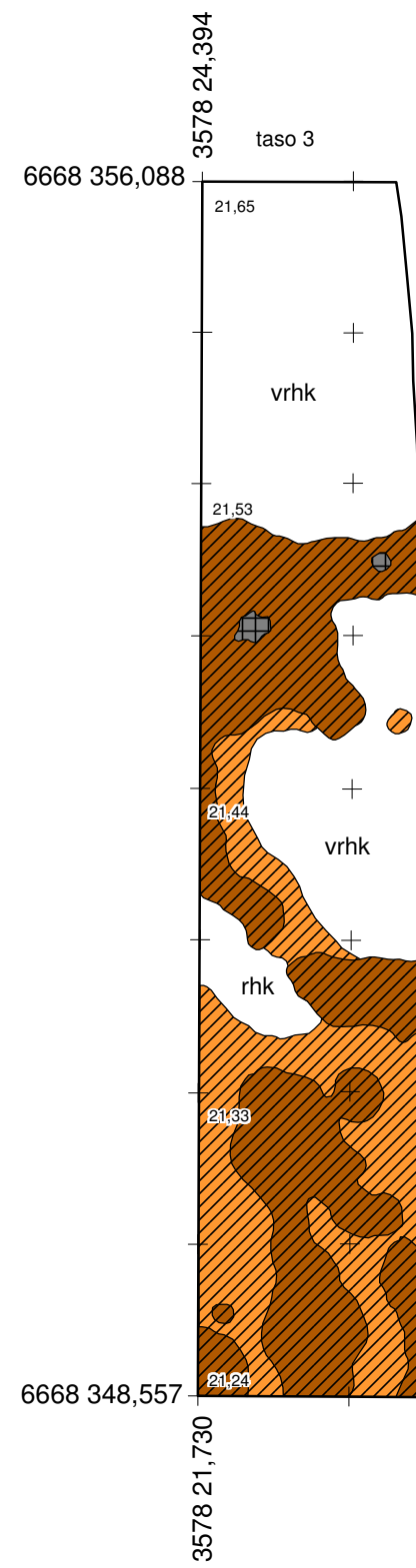
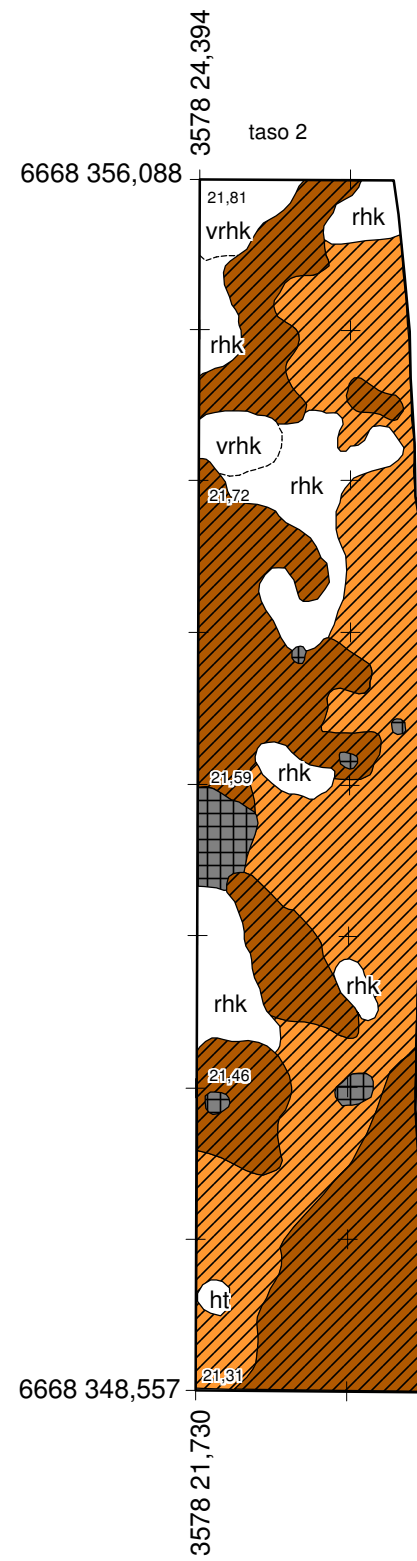
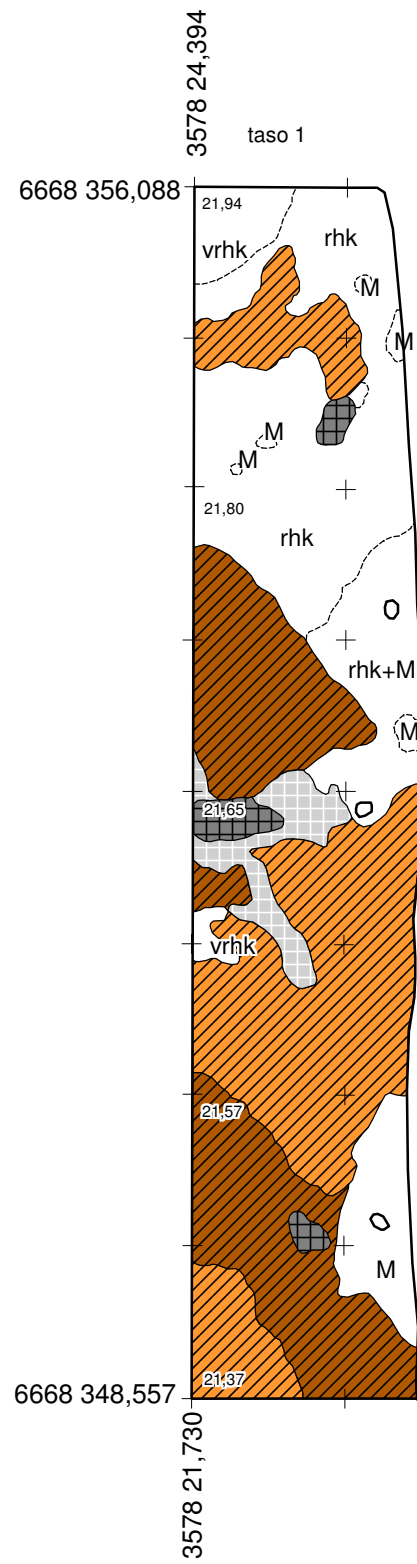
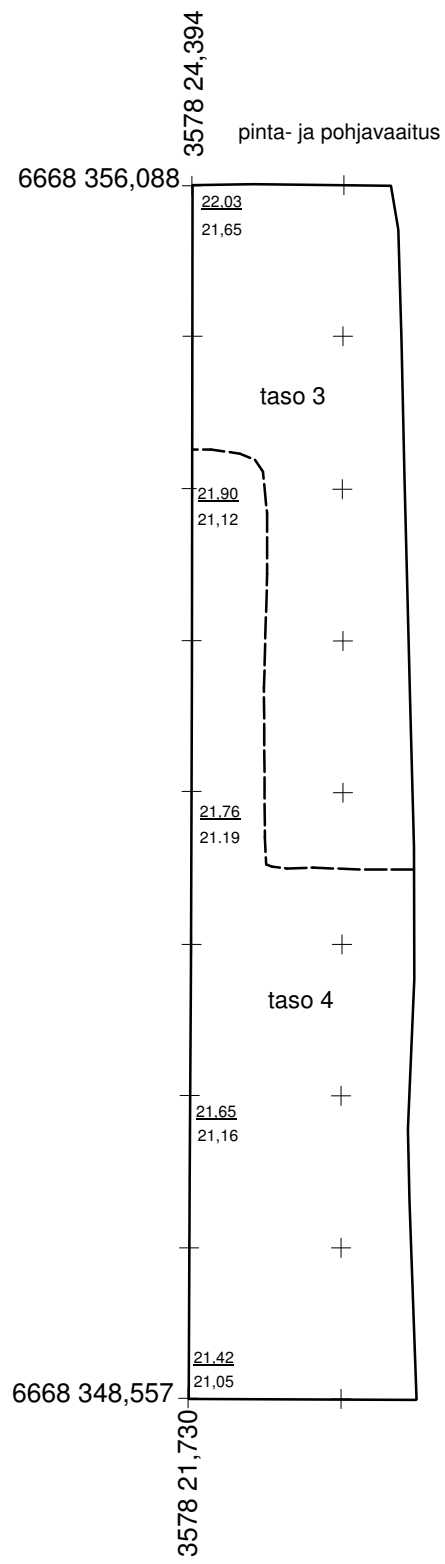

- ① kaivausalue 2012, nrot 1-4
- koneella kuorittu oja
- 1 ■ koekuoppa 2012, nrot 1-15
- löydöllinen koekuoppa 2001
- löydötön koekuoppa 2001
- ☼ pensasaita
- nurmialueen raja
- kivipenger
- hiekkakuoppa tai muu leikkaus
- kiintopiste

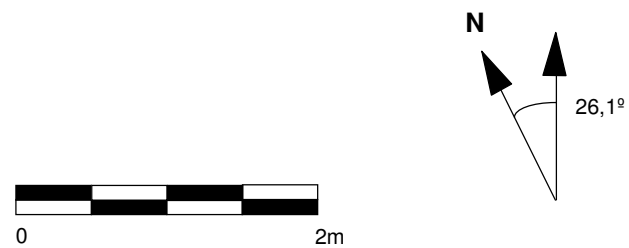
kp1 6668 386,405/3578 33,724/25,108
 kp2 6668 402,714/3578 24,404/24,998
 kp3 6668 386,986/357845,354/24,343

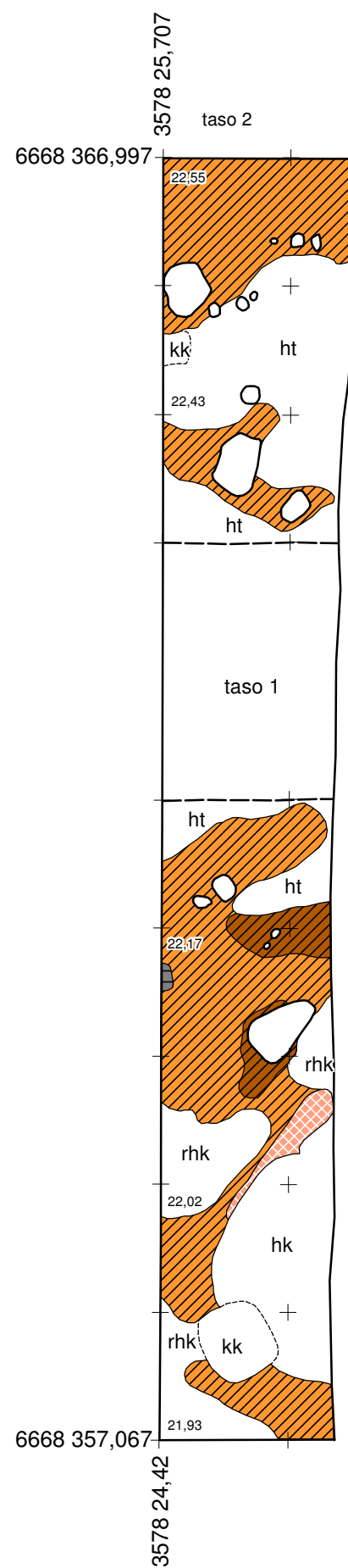
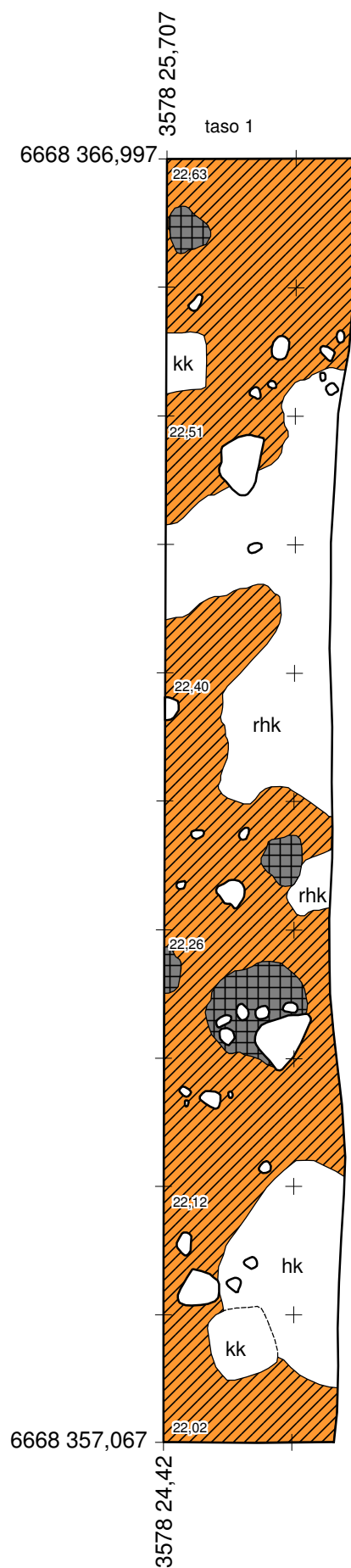
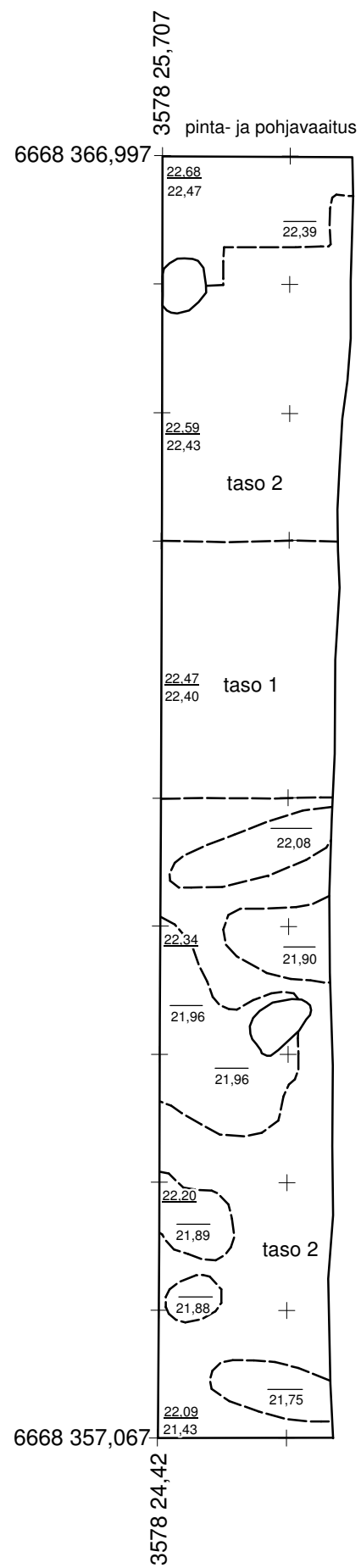
KIRKKONUMMI PAPPILA 257010027		Yleiskartta Kaivausalueet mk 1:500	
Petro Pesonen 2012			
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2012 Pohjana Kirkkonummen kunnan kaavakartta 1:1000		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta 1
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

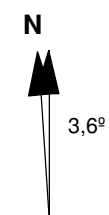
- tummanruskea likamaa
- ruskea likamaa
- nokimaa
- vaalea nokimaa
- kivi
- rhk ruskea hiekka
- vrhk vaaleanruskea hiekka
- ht hieta
- M multa
- 22,47 vaaitusluku m mpy

KIRKKONUMMI PAPPILA 257010027		Tasokartta Alue 1 Pinta- ja pohjavaaitus Taso 1, 2 ja 3	
Petro Pesonen 2012		mk 1:50	
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2012		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta 2
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

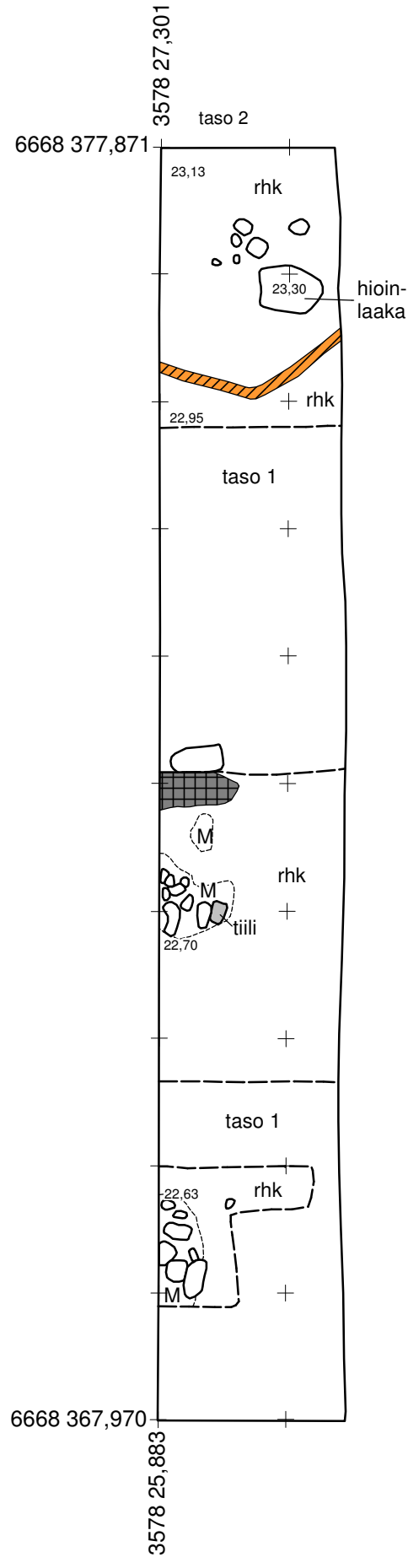
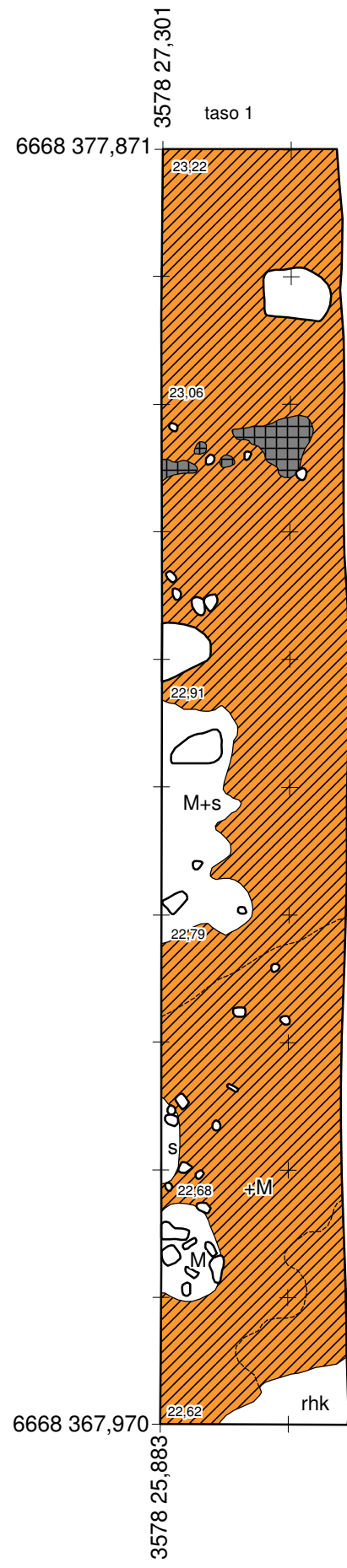
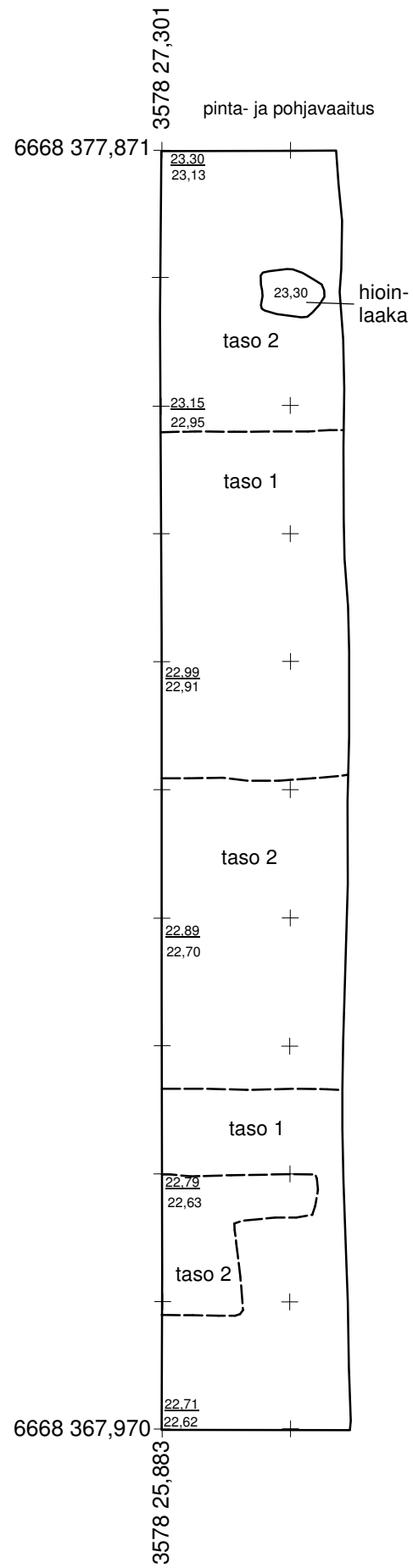

- tummanruskea likamaa
- ruskea likamaa
- nokimaa
- punertava likamaa
- kivi
- rhk ruskea hiekka
- hk hiekkä (täyttömaa)
- ht hieta
- kk koekuoppa
- 22.47 vaaitusluku m mpy

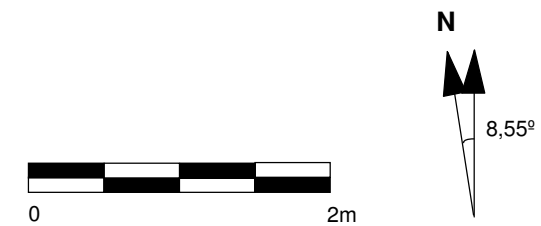

KIRKKONUMMI PAPPILA 257010027		Tasokartta Alue 2 Pinta- ja pohjavaaitus Taso 1 ja 2	
Petro Pesonen 2012		mk 1:50	
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2012		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta 3
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

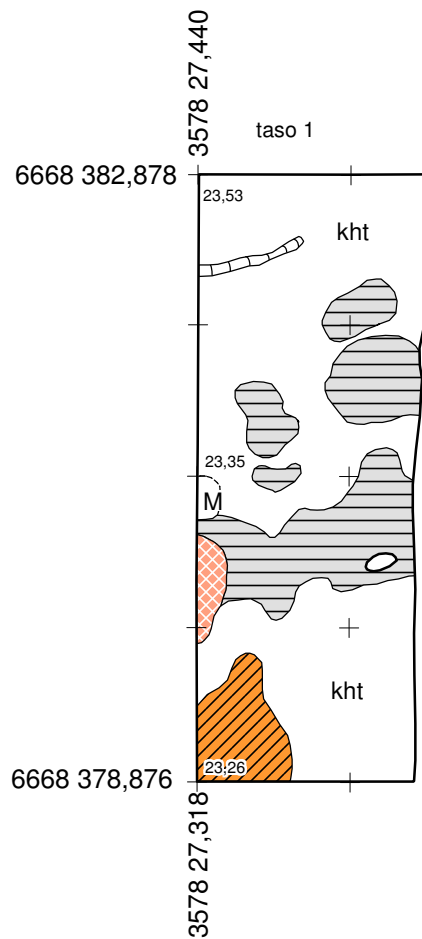
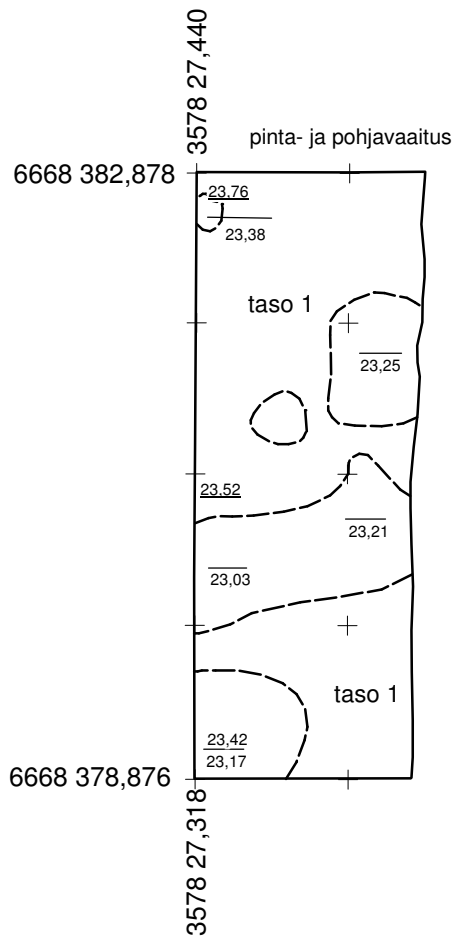

- ruskea likamaa
- nokimaa
- tiili
- kivi
- rhk ruskea hiekka
- s savi
- M multa
- 22,47 vaaitusluku m mpy

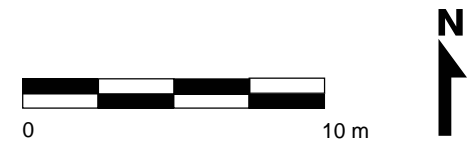
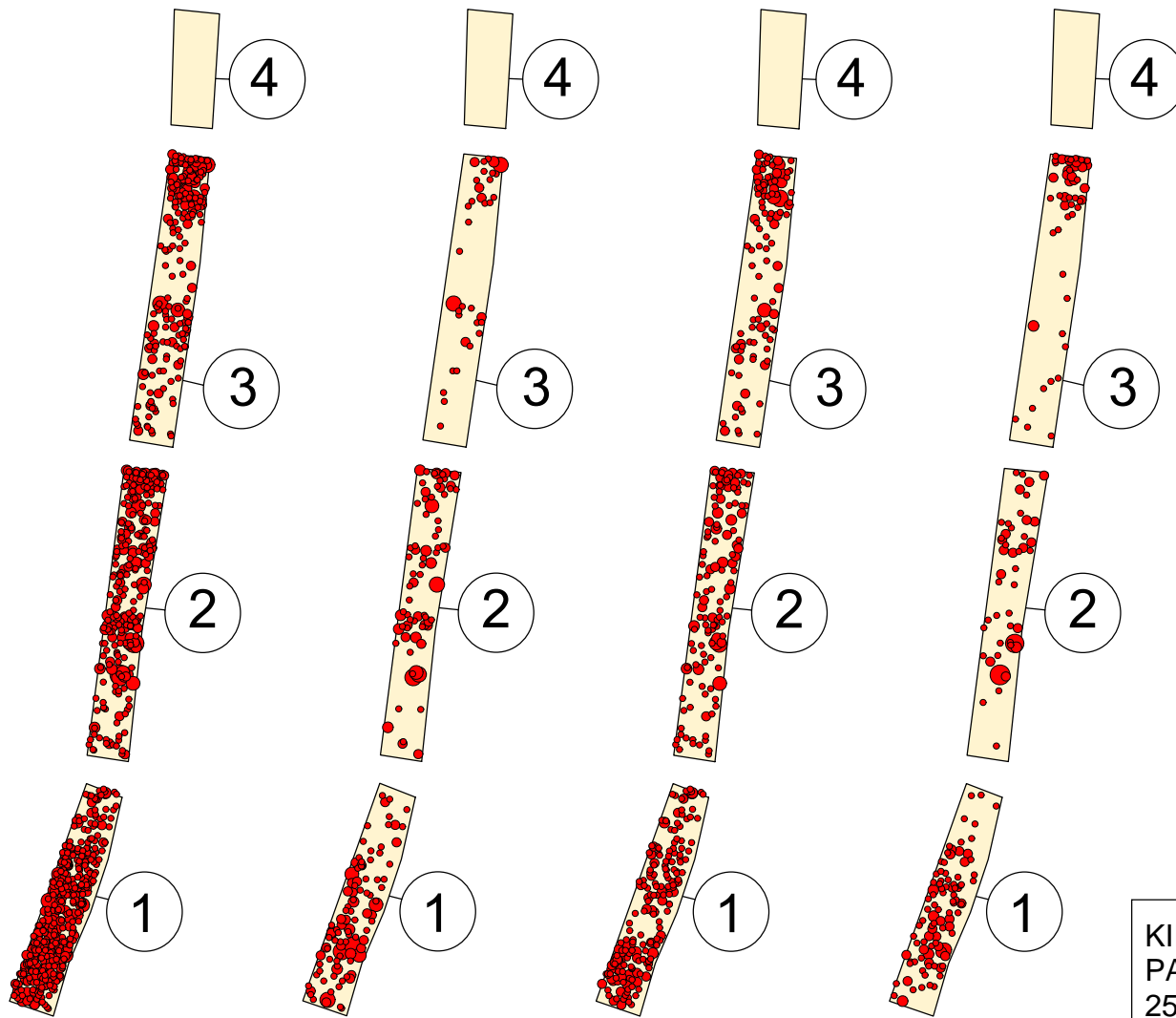
KIRKKONUMMI PAPPILA 257010027		Tasokartta Alue 3 Pinta- ja pohjavaaitus Taso 1 ja 2	
Petro Pesonen 2012		mk 1:50	
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2012		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta 4
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

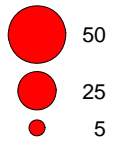
	ruskea likamaa		juuri
	harmaa likamaa		M multa
	punertava likamaa		kht kellertävä hieta
	kivi		22,47 vaaitusluku m mpy

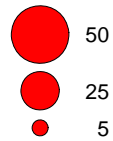
KIRKKONUMMI PAPPILA 257010027		Tasokartta Alue 4 Pinta- ja pohjavaaitus Taso 1	
Petro Pesonen 2012		mk 1:50	
piirt. Johanna Seppä 2012 digit. Johanna Seppä 2012		Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta 5
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

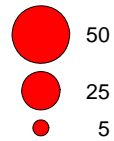
Kaikki löydöt (kpl)

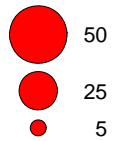
Saviastian palat (kpl)

Kvartsit (kpl)

Palaneet luut (kpl)

KIRKKONUMMI
PAPPILA
257010027

Petro Pesonen 2012

Löytöjen levintäkartta
Takymetrillä mitatut löydöt

mk 1:250

dig. Petro Pesonen 2012

Koord.: ETRS35FIN
Korkeus: N2000

kartta 6

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KIRKKONUMMI PAPPILA 2012

KM 39251

**OSTEOLOGINEN ANALYYSI KIVIKAUTISEN ASUINPAIKAN
KAIVAUKSEN LUISTA**

Haahka

FM Katariina Nurminen

19.11.2012

Petro Pesosen johtamalta Kirkkonummen Pappilan myöhäiskivikautiselta asuinpaikalta löydetty luuaineisto oli niukka ja pirstaloitunut. Väri vaihteli lähes valkoisesta vaaleanruskeaan. Suurin osa luista oli nisäkkään luiden hyvin pieniä, muodottomia palasia. Aineistossa oli myös vähän kalaa sekä muutamia sorsalintujen luita.

Yhdessä luussa oli porattu reikä (KM 39251:433) ja yhdessä mahdollinen läpikasvaneen juuren muodostama reikä (heitetty myöhemmin pois; kivi).

Hylkeen luita

Olen pyrkinyt tunnistamaan jokaisen luun mahdollisimman tarkasti lajin, tai jos se ei ole ollut mahdollista, suvun mukaan. Metodina on käytetty vertailevaa morfologiaa. Suurinta osaa luista ei pystynyt tunnistamaan. Yksi kylkiluun pala on määritetty ns. epävarmaksi (merkinnällä cf. = vertaa). Se on todennäköisesti peräisin hylkeestä mutta sen pienen fragmenttikoon perusteella täysin varma määrittäminen ei ole ollut mahdollista. Jos lajia tai sukua ei ole voinut määrittää, olen merkinnyt onko luita peräisin nisäkkästä, linnusta vai kalasta. Nisäkkäistä olen pyrkinyt arvioimaan myös eläimen kokoa (iso vai keskikokoinen nisäkäs), mutta suurimmasta osasta luita jakoa ei ole voinut tehdä. Kaikista luista eläinryhmästä ei ole voinut varmasti sanoa, silloin lajimerkinnän kohdalla on kysymysmerkki. Analyysi on kokonaan oheisessa Excel-taulukossa. Tunnistamiseen kelpaavia luita oli niiden pirstaleisuuden vuoksi vähän.

Tunnistin aineistosta yhteensä **59** luufragmenttia. Ne jakautuvat suvulleen ja lajilleen seuraavasti:

Suku/ laji	Kpl	MNI
<i>Bos taurus</i> (nauta)	3	1
Artiodactyla (sorkkaeläimet)	1	
Phocidae (hylkeet)	15	2
cf. Phocidae (vertaa hylkeet)	1	
Mesomammalia (keskikokoiset nisäkkäät, mm. hylje)	15	
Mega/ mesomammalia (isot/ keskikokoiset nisäkkäät)	1	
Nisäkkäät yhteensä	36	
<i>Somateria mollissima</i> (haahka)	1	
Anatidae (sorsalinnut)	2	2
Linnut yhteensä	3	
<i>Esox lucius</i> (hauki)	7	2
<i>Esox lucius/ Sander lucioperca</i> (hauki/ kuha)	1	
Cyprinidae (särkikalat)	1	1
Teleostei (luukalat)	11	
Kalat yhteensä	20	

MNI (Minimum number of individuals) = vähimmäisyksilömäärä

NISÄKKÄÄT (Mammalia)

Nisäkkäitä aineistosta löytyi vain kaksi, nauta (*Bos taurus*) ja hylkeiden suku (Phocidae).

Naudan kallo

Naudan kolme hammasta olivat palamattomia ja resenttejä eli peräisin nykyajan eläimestä, eivätkä ne liitty kivikautiseen asuinpaikkaan.

Aineistossa oli kuitenkin myös yksi palanut ja siten oletettavasti kivikautinen sorkkaeläimen (*Artiodactyla*) sormi- tai varvasluun pala. Fragmentti oli pieni ja alun perin kahdessa osassa. Liimauksen jälkeenkään siitä ei pystynyt sanomaan lajia. Eläin on kuitenkin ollut hirveä tai nautaa selvästi pienempi. Kokonsa puolesta kyseessä on voinut olla esimerkiksi metsäkauris tai joku pieni peura, kotieläimistä mahdollisia ovat lammas, vuohi tai sika.

Hylkeet (Phocidae)

Hylkeiden luut olivat lähinnä sormi- ja varvasluita (phalanges). Yksi fragmentti oli kämmenen luusta (metacarpus), yksi kallostasta (cranium), kaksi selkänikamasta (vertebra) ja yksi lisäksi olka- tai reisiluusta (humerus/ femur). Tarkkoja lajimäärityksiä pystytään varmuudella tekemään joistakin kallon luista, esim. alaleuasta ja korvakäytävän ulkonemasta. Tässä aineistossa ei ollut yhtään lajimääritykseen sopivaa luuta. Vertailuaineiston perusteella luut muistuttivat norppaa (*Phoca hispida*). Kaikki tasolle keskikokoiset nisäkkäät (Mesomammalia) määritetyt luut voivat olla peräisi hylkeestä. Luita oli sekä aikuisesta että nuoresta hylkeestä.

LINNUT (Aves)

Lintujen tunnistettuja luita oli kolme. Haahkasta (*Somateria mollissima*) oli hartiassa sijaitsevan korppiluun (coracoideum) pala. Kaksi luuta pystyi määrittämään sorsalintujen (Anatidae) sukuun. Näistä toinen, ranteen pieni luu (carpale radiale) sopii myös haahkan kokoiseen sorsalintuun. Toinen, sääriluun (tibiotarsus) pää, on pienemästä sorsalinnusta, esimerkiksi tukkasotkasta tai haapanasta.

KALAT (Teleostei)

Kalojen luita löytyi varmuudella 20 fragmenttia. Hauesta (*Esox lucius*) oli 7 pään luiden palaa. Särkikalojen suvun (Cyprinidae) luu oli selkänikama (vertebra). Tasolle kalat (Teleostei) määritetyt luut olivat pieniä nikaman tai ruodon palasia.

Hauki

Helsingissä 19.11.2012

FM Katariina Nurminen

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
339	222	1	3	0,4	indet	Mega/mesomammalia		6668348,558	357822,187	21,389	1	
340	218	1	1	0,16	indet	Mega/mesomammalia		6668348,745	357821,895	21,383	1	
341	207	1	1	0,1	indet	Mammalia/ Teleostei		6668349,060	357823,277	21,515	1	
342	206	1	1	0,1	indet	Mega/mesomammalia		6668349,108	357823,135	21,516	1	
343	162	1	1	0,07	indet	Mammalia/ Teleostei		6668349,429	357823,477	21,542	1	
344	208	1	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668349,606	357822,879	21,514	1	
345	143	1	1	0,25	indet	Mega/mesomammalia		6668349,763	357823,090	21,531	1	
346	161	1	1	0,28	indet	Mesomammalia		6668349,764	357823,574	21,533	1	
347	146	1	2	0,16	indet	Mammalia/ Teleostei		6668349,877	357823,098	21,523	1	
348	145	1	1	0,11	indet	Mega/mesomammalia		6668349,917	357822,464	21,520	1	
349	142	1	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668350,044	357822,838	21,523	1	
350	99	1	2	0,09	indet	Mega/mesomammalia		6668350,116	357823,662	21,543	1	
351	144	1	1	0,06	indet	?		6668350,159	357822,314	21,548	1	
352	141	1	3	0,23	indet	Mega/mesomammalia		6668350,190	357823,086	21,547	1	
353	140	1	2	0,29	indet	Mega/mesomammalia		6668350,346	357822,918	21,544	1	
354	98	1	2	0,12	indet	Mega/mesomammalia		6668350,456	357823,433	21,556	1	
355	100	1	1	0,13	indet	Mega/mesomammalia		6668350,466	357823,193	21,559	1	
356	101	1	2	0,08	indet	Mega/mesomammalia		6668350,611	357822,927	21,575	1	
357	97	1	2	0,13	indet	Mega/mesomammalia		6668350,798	357823,358	21,587	1	
358	71	1	1	0,16	indet	Mega/mesomammalia		6668350,909	357823,903	21,604	1	
359	70	1	1	0,1	indet	Mega/mesomammalia		6668351,087	357823,581	21,609	1	
360	96	1	1	0,13	phal. 2 dist. fr	Phocidae		6668351,164	357823,198	21,616	1	
361	69	1	2	0,06	indet	?		6668351,329	357823,500	21,630	1	
362	73	1	1	0,41	scapula sin./dex. cav. glen. fr	Mesomammalia		6668351,350	357822,889	21,604	1	
363	68	1	1	0,22	indet	Mega/mesomammalia		6668351,392	357823,812	21,636	1	
363	68	1	1	0,08	indet	Mammalia/ Teleostei						
364	67	1	1	0,05	indet	?		6668351,612	357823,801	21,644	1	
365	66	1	1	0,04	indet	Mammalia/ Teleostei		6668351,618	357824,105	21,657	1	
366	72	1	1	0,05	indet	Mega/mesomammalia		6668351,734	357823,050	21,637	1	
367	65	1	1	0,26	phal. 1 prox. epiph. fr	Artiodactyla	nuori, ei hirvi tai nauta, LIIMATTU	6668351,934	357824,223	21,674	1	
367	65	1	1	0,05	indet	?						
368	64	1	1	0,18	indet	?		6668351,945	357823,952	21,664	1	
369	63	1	1	0,03	indet	?		6668352,227	357823,955	21,673	1	
370	62	1	1	0,44	indet	Mega/mesomammalia		6668352,456	357824,120	21,704	1	
371	60	1	2	0,06	indet	?		6668352,490	357823,907	21,688	1	
372	59	1	1	0,2	indet	Mega/mesomammalia		6668352,504	357823,681	21,679	1	

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
373	61	1	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668352,558	357824,192	21,707	1	
374	58	1	1	0,05	indet	?		6668352,757	357823,762	21,696	1	
375	57	1	1	0,06	indet	Mega/mesomammalia		6668352,842	357824,099	21,700	1	
376	95	1	1	0,06	indet	Mega/mesomammalia		6668354,861	357824,318	21,846	1	
377	124	1	1	0,05	indet	Mega/mesomammalia		6668355,304	357825,423	21,891	1	
378	123	1	1	0,13	indet	Mega/mesomammalia		6668355,684	357824,903	21,910	1	
379	624	1	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668349,023	357822,853	21,376	2	
380	625	1	2	0,92	indet	Mega/mesomammalia		6668349,246	357822,356	21,350	2	
381	623	1	1	0,1	indet	Mega/mesomammalia		6668349,453	357822,958	21,395	2	
382	572	1	1	0,12	indet	?		6668349,916	357822,603	21,417	2	
383	562	1	4	0,64	indet	Mesomammalia?	kallon paloja?	6668350,328	357823,644	21,459	2	
384	564	1	1	0,1	cranium fr	Mesomammalia		6668350,808	357822,567	21,477	2	
385	563	1	2	0,27	indet	Mega/mesomammalia		6668350,811	357823,103	21,469	2	
386	561	1	2	0,11	indet	Mammalia/ Teleostei		6668351,059	357823,212	21,495	2	
387	458	1	2	0,25	indet	Mega/mesomammalia		6668351,138	357823,806	21,505	2	
388	459	1	1	0,26	indet	Mega/mesomammalia		6668351,178	357822,760	21,503	2	
389	460	1	1	0,06	indet	Mega/mesomammalia		6668351,242	357823,270	21,515	2	
390	461	1	3	0,27	indet	Mesomammalia		6668351,501	357823,255	21,530	2	
391	462	1	1	0,04	indet	?		6668351,726	357823,422	21,542	2	
392	463	1	1	0,06	indet	Mega/mesomammalia		6668351,885	357823,293	21,534	2	
393	446	1	1	0,11	epiph. indet fr	Mega/mesomammalia	nuori	6668351,921	357824,220	21,577	2	
394	445	1	1	0,05	indet	?		6668352,066	357824,038	21,571	2	
395	464	1	1	0,11	mandibula/ maxilla sin./dex. fr	Mesomammalia	hylje?	6668352,307	357823,584	21,536	2	
396	466	1	3	0,37	indet	Mesomammalia	kallon paloja?	6668352,397	357823,250	21,575	2	
397	443	1	1	0,1	indet	Mammalia/ Teleostei		6668352,583	357824,217	21,593	2	
398	470	1	1	0,09	indet	Mesomammalia	kallon pala?	6668352,596	357823,957	21,590	2	
399	467	1	1	0,15	indet	Mammalia/ Teleostei		6668352,670	357823,258	21,591	2	
400	468	1	1	0,12	indet	Mesomammalia		6668352,712	357823,513	21,573	2	
401	486	1	1	0,08	indet	Mega/mesomammalia		6668352,719	357824,637	21,687	2	
402	531	1	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668352,926	357824,666	21,659	2	
403	469	1	1	0,05	indet	Mesomammalia		6668352,955	357823,357	21,613	2	
404	525	1	1	0,04	indet	?		6668353,382	357823,525	21,639	2	
405	444	1	1	0,75	indet	Mega/mesomammalia		6668353,458	357824,553	21,761	2	
406	530	1	2	0,21	indet	Mega/mesomammalia		6668353,655	357824,440	21,697	2	
407	526	1	1	0,06	indet	?		6668353,686	357823,739	21,655	2	
408	529	1	1	0,44	phal. 1 prox. fr	Phocidae		6668353,748	357824,144	21,680	2	
408	529	1	1	0,23	indet	Mesomammalia	kallon pala?					

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
409	527	1	2	0,04	indet	?		6668353,802	357823,884	21,703	2	
410	528	1	1	0,24	indet	Mega/mesomammalia		6668353,912	357823,810	21,684	2	
411	581	1	1	0,11	indet	Mega/mesomammalia		6668354,058	357824,212	21,708	2	
412	583	1	1	0,03	indet	?		6668354,181	357824,573	21,743	2	
413	593	1	1	0,15	indet	Mega/mesomammalia		6668354,686	357824,695	21,764	2	
414	621	1	1	0,05	indet	?		6668355,667	357824,567	21,740	2	
415	874	1	1	0,24	indet	Mega/mesomammalia		6668348,945	357822,551	21,245	3	
416	875	1	1	0,2	indet	Mega/mesomammalia		6668349,171	357821,967	21,242	3	
417	774	1	2	0,09	indet	?		6668349,711	357823,503	21,334	3	
418	775	1	1	0,11	indet	Mesomammalia		6668349,768	357823,285	21,318	3	
419	809	1	1	0,05	indet	Mega/mesomammalia		6668349,861	357822,443	21,270	3	
420	776	1	2	0,85	indet	Mega/mesomammalia		6668350,243	357823,516	21,332	3	
420	776	1	1	0,01	indet	?						
421	794	1	1	0,02	indet	Mesomammalia/ Aves		6668350,564	357822,678	21,339	3	
422	777	1	1	0,07	carpale radiale dex. fr*	Anatidae	Haahka? Sinisorsa?	6668350,565	357823,332	21,341	3	
423	878	1	1	0,17	indet	Mesomammalia		6668352,011	357823,935	21,417	3	
424	876	1	1	0,05	indet	Mesomammalia		6668352,097	357823,074	21,425	3	
425	877	1	1	0,2	indet	Mega/mesomammalia		6668352,238	357823,249	21,420	3	
426	907	1	1	0,12	indet	Mega/mesomammalia		6668352,442	357823,538	21,416	3	
427	879	1	1	0,12	indet	Mega/mesomammalia		6668352,464	357824,002	21,449	3	
428	906	1	1	0,15	indet	Mesomammalia		6668352,612	357823,468	21,436	3	
429	905	1	1	0,08	indet	Mega/mesomammalia		6668352,990	357823,670	21,478	3	
430	904	1	1	0,04	indet	?		6668353,049	357823,515	21,490	3	
431	919	1	1	0,08	indet	Mega/mesomammalia		6668353,355	357823,631	21,499	3	
432	917	1	2	1,48	indet	Mega/mesomammalia		6668353,375	357824,335	21,507	3	
433	918	1	1	0,1	LUU, JOSSA PORATTU REIKÄ	Mega/mesomammalia		6668353,635	357823,838	21,490	3	
433	918	1	1	0,05	indet	?						
434	918	1	3	0,41	indet	Mega/ mesomammalia					4	10 A
661	313	2	1	0,04	indet	?		6668357,382	357825,430	21,981	1	
662	245	2	1	0,11	indet	Mesomammalia		6668358,891	357824,972	22,103	1	
663	246	2	1	0,04	indet	?		6668359,297	357825,516	22,107	1	
664	139	2	2	0,03	indet	?		6668360,308	357825,217	22,206	1	
665	89	2	1	0,1	indet	Mega/mesomammalia		6668360,516	357825,481	22,232	1	
666	85	2	1	0,11	indet	Mega/mesomammalia		6668360,809	357826,118	22,245	1	
666	85	2	2	0,02	indet	?						
667	15	2	1	0,04	indet	?		6668360,973	357825,914	22,252	1	
668	86	2	1	0,65	phal. 1 diaph. fr	Phocidae		6668361,463	357826,174	22,280	1	

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
668	86	2	1	0,04	indet	Mesomammalia						
669	17	2	1	0,04	articulare dex. post. fr*	Esox lucius		6668361,475	357824,998	22,291	1	
670	134	2	1	0,26	costa fr	Mesomammalia	2 palaa kuuluvat yhteen	6668361,989	357825,867	22,318	1	
671	223	2	1	0,03	indet	Mammalia/ Teleostei		6668362,963	357826,054	22,373	1	
672	195	2	1	0,16	costa fr	Mesomammalia		6668363,063	357825,512	22,391	1	
673	194	2	2	0,18	indet	Mega/mesomammalia		6668363,333	357825,600	22,403	1	
674	256	2	1	0,07	indet	Mesomammalia/ Aves		6668363,520	357826,091	22,403	1	
675	297	2	2	0,07	indet	Aves?		6668364,072	357826,005	22,431	1	
676	298	2	1	0,07	indet	Mega/mesomammalia		6668364,109	357826,209	22,431	1	
677	350	2	1	0,06	indet	Mega/mesomammalia		6668364,146	357826,605	22,430	1	
678	296	2	2	0,47	indet	Mega/mesomammalia		6668364,166	357825,691	22,436	1	
679	349	2	2	0,05	indet	?		6668364,242	357826,368	22,445	1	
680	353	2	1	0,02	indet	Teleostei?		6668364,343	357825,751	22,463	1	
681	351	2	2	0,05	indet	?		6668364,436	357826,648	22,465	1	
682	295	2	1	0,03	indet	?		6668364,573	357825,610	22,476	1	
683	352	2	1	0,05	indet	Mesomammalia	kallon pala?	6668364,638	357826,398	22,475	1	
684	294	2	1	0,01	indet	?		6668364,933	357825,956	22,507	1	
685	292	2	2	0,26	indet	Mesomammalia		6668365,156	357826,762	22,522	1	
686	293	2	1	1,04	cranium, bulla dex. ant. fr	Phocidae		6668365,200	357826,484	22,512	1	
686	293	2	1	0,31	indet	Mega/mesomammalia						
687	255	2	1	0,04	indet	?		6668365,445	357826,269	22,534	1	
688	646	2	1	0,03	vertebra fr	Teleostei		6668359,791	357825,767	22,054	2	
688	646	2	1	0,02	indet	?						
689	645	2	6	0,03	vertebra fr	Teleostei	pienestä kalasta	6668359,840	357825,557	22,091	2	
689	645	2	2	0,01	indet	Teleostei						
690	522	2	1	0,04	cranium fr	Teleostei		6668360,503	357824,981	22,113	2	
691	524	2	1	0,07	costa fr	Mesomammalia		6668360,873	357825,931	22,150	2	
692	523	2	1	0,04	indet	?		6668360,947	357825,561	22,154	2	
693	502	2	1	0,09	indet	Mega/mesomammalia		6668361,541	357825,919	22,203	2	
694	500	2	1	0,02	indet	?		6668361,741	357825,145	22,204	2	
695	499	2	1	0,02	indet	?		6668361,907	357825,442	22,209	2	
696	670	2	2	0,17	indet	Mega/mesomammalia		6668364,524	357825,635	22,366	2	
697	671	2	2	0,09	indet	?		6668364,721	357825,752	22,402	2	
698	666	2	1	0,12	costa fr	Mesomammalia		6668365,083	357825,847	22,414	2	
699	665	2	1	0,03	indet	?		6668365,126	357825,608	22,420	2	
700	662	2	1	0,1	indet	Mega/mesomammalia		6668366,070	357826,478	22,472	2	
701	663	2	2	0,14	indet	Mega/mesomammalia		6668366,259	357826,246	22,473	2	

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
702	498	2	2	0,35	indet	Mega/mesomammalia		6668366,739	357827,081	22,489	2	
703	497	2	1	0,23	phal. 1 tarsi prox. epiph. fr	Phocidae	nuori	6668366,845	357826,118	22,510	2	
704	820	2	2	0,16	indet	Mesomammalia		6668360,936	357826,066	21,898	3	
704	820	2	5	0,07	indet	?						
705	843	2	1	0,58	phal. 1 carpi dist. fr	Phocidae		6668366,527	357826,569	22,395	3	
705	843	2	1	0,51	humerus/ femur sin./dex. caput. fr	Phocidae						
706	844	2	1	0,12	indet	Mesomammalia		6668366,779	357826,338	22,428	3	
867	421	3	1	0,03	indet	?		6668368,108	357827,333	22,598	1	
868	417	3	1	0,02	indet	Teleostei		6668368,418	357826,513	22,619	1	
869	418	3	1	0,07	indet	Mesomammalia		6668368,689	357826,090	22,614	1	
870	304	3	1	0,26	indet	Mega/ mesomammalia		6668370,007	357827,321	22,729	1	
871	280	3	1	0,42	indet	Mega/ mesomammalia	resentti?	6668370,114	357827,577	22,705	1	
872	168	3	1	14,28	dens maxilla sin. M2	Bos taurus	resentti, palamaton	6668371,924	357826,716	22,792	1	
872	168	3	1	18,84	dens maxilla sin. M3	Bos taurus	resentti, palamaton					
872	168	3	1	4,54	dens maxilla sin. P4	Bos taurus	resentti, palamaton					
873	367	3	1	0,14	indet	Mesomammalia		6668373,708	357827,733	22,871	1	
874	429	3	1	0,32	indet	Mega/ mesomammalia		6668375,146	357827,397	22,994	1	
875	428	3	1	0,15	indet	Mesomammalia		6668375,253	357827,578	23,001	1	
876	400	3	1	0,03	indet	?		6668375,698	357827,916	23,046	1	
877	397	3	2	0,05	indet	?		6668376,093	357827,807	23,093	1	
878	396	3	1	0,01	indet	Teleostei		6668376,126	357828,031	23,102	1	
879	381	3	1	0,01	indet	Teleostei?		6668376,239	357828,325	23,100	1	
880	398	3	1	0,09	indet	?		6668376,344	357827,308	23,085	1	
881	380	3	1	0,06	indet	Mesomammalia		6668376,347	357828,165	23,114	1	
882	369	3	2	0,19	indet	Mesomammalia		6668376,925	357827,966	23,180	1	
883	363	3	1	0,06	indet	Mega/ mesomammalia		6668376,977	357828,234	23,170	1	
884	362	3	1	0,12	phal. 1 tarsi dist. fr	Phocidae	nuori?	6668377,152	357827,876	23,174	1	
884	362	3	1	0	indet	?						
885	361	3	2	0,29	indet	Mesomammalia		6668377,277	357827,929	23,184	1	
885	361	3	1	0,05	indet	?						
886	319	3	1	0,18	coracoideum dex. fac. art. hum. fr*	Somateria mollissima		6668377,445	357828,161	23,203	1	
886	319	3	1	0,01	indet	?						
887	314	3	2	0,16	indet	Mesomammalia/ Teleostei		6668377,485	357828,575	23,204	1	
888	360	3	1	0,13	indet	Mesomammalia		6668377,564	357827,483	23,192	1	

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
889	359	3	2	0,38	indet	Mesomammalia		6668377,637	357827,964	23,217	1	
890	321	3	1	0,02	indet	?		6668377,642	357827,460	23,191	1	
891	315	3	1	0,15	indet	Mesomammalia		6668377,642	357828,586	23,248	1	
892	317	3	1	0,07	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,656	357828,236	23,237	1	
892	317	3	1	0,02	indet	?						
893	316	3	1	0,02	indet	Mesomammalia/ Aves		6668377,671	357828,377	23,234	1	
894	320	3	2	0,19	indet	Mesomammalia		6668377,695	357827,709	23,210	1	
895	329	3	1	0,04	indet	?		6668377,706	357827,910	23,227	1	
896	318	3	1	0,2	dentale dex. fr	Esox lucius		6668377,717	357828,168	23,248	1	
897	322	3	1	0,13	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,800	357827,489	23,210	1	
898	922	3	1	0,12	indet	Mega/ mesomammalia		6668369,072	357826,674	22,586	2	
899	926	3	1	0,05	indet	Mega/ mesomammalia		6668369,750	357827,064	22,600	2	
900	759	3	1	0,87	indet	Mega/ mesomammalia	hylje?	6668371,206	357827,827	22,670	2	
901	758	3	1	0,07	indet	Mesomammalia		6668371,656	357827,714	22,675	2	
902	683	3	1	0,05	indet	Mammalia/ Teleostei		6668372,872	357827,879	22,726	2	
903	738	3	1	0,03	indet	?		6668375,782	357828,065	22,970	2	
904	737	3	1	0,01	indet	Teleostei		6668376,018	357828,250	22,988	2	
905	736	3	2	0,08	mandibula/ maxilla sin./dex. fr	Mesomammalia		6668376,286	357828,385	22,997	2	
906	735	3	1	0,02	indet	?		6668376,365	357827,957	23,011	2	
907	734	3	1	0,08	mc dist. epiph. fr	Phocidae	nuori	6668376,381	357827,801	23,016	2	
907	734	3	1	0,14	cranium fr	Mesomammalia						
908	733	3	1	0,27	indet	Mega/ mesomammalia		6668376,436	357827,626	23,002	2	
909	703	3	1	0,08	indet	Mega/ mesomammalia		6668376,693	357828,489	23,039	2	
909	703	3	1	0,01	indet	?						
910	702	3	1	0,04	indet	?		6668376,965	357828,120	23,059	2	
911	713	3	1	0,13	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,049	357827,406	23,062	2	
911	713	3	1	0,04	indet	Mesomammalia/ Aves						
912	701	3	1	0,09	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,089	357828,044	23,083	2	
912	701	3	1	0,01	indet	?						
913	697	3	1	0,11	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,316	357827,970	23,098	2	
914	700	3	1	0,08	indet	Mega/ mesomammalia		6668377,409	357828,413	23,107	2	
914	700	3	1	0,01	indet	?						
915	699	3	1	0,13	indet	Mesomammalia		6668377,586	357828,200	23,122	2	
915	699	3	1	0,03	indet	?						
916	698	3	1	0,09	costa fr	Mesomammalia		6668377,668	357828,016	23,124	2	
1003		4	1	0,81	phal. 1 carpi prox. fr	Phocidae					2	2A
1003		4	3	0,02	costa/ lepidotrichia fr	Teleostei						

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
1003		4	1	0,16	indet	Mesomammalia						
1003		4	7	0,23	indet	?						
1004		4	1	0,25	phal. 2 dist. fr	Phocidae					1	1B
1004		4	2	0,68	indet	Mega/ mesomammalia						
1004		4	1	0,03	indet	?						
1005		4	2	0,94	indet	Mesomammalia					1	1C
1006		4	1	0,15	costa fr	cf. Phocidae					1	2A
1006		4	1	0,88	indet	Mega/ mesomammalia						
1006		4	3	0,29	indet	Mesomammalia						
1007		4	1	0,12	dentale dex. fr	Esox lucius					1	2B
1007		4	3	0,53	indet	Mega/ mesomammalia						
1007		4	3	0,28	indet	Aves						
1007		4	1	0,08	indet	Aves/ Teleostei						
1008		4	6	2,17	indet	Mega/ mesomammalia					1	2C
1008		4	2	0,12	indet	?						
1009		4	1	0,25	phal. 1 diaph. fr	Mesomammalia					1	3A
1009		4	1	0,06	parasphenoideum fr*	Esox lucius						
1009		4	1	0,04	vertebra fr	Cyprinidae						
1009		4	5	0,73	indet	Mega/ mesomammalia						
1009		4	1	0,01	indet	Teleostei						
1009		4	3	0,2	indet	?						
1010		4	5	0,5	indet	?					2	3A
1011		4	1	0,15	phal. 1 carpi prox. epiph.	Phocidae	nuori				1	3B
1011		4	1	0,37	costa fr	Phocidae						
1011		4	6	1,17	indet	Mesomammalia						
1012		4	1	0,01	articulare sin. post. fr*	Esox lucius					2	3B
1012		4	1	0,13	indet	Mesomammalia						
1013	935	4	7	0,04	indet	Teleostei?		6668380,283	357828,689	23,231	2	
1013		4	1	0,09	dentale dex. fr	Esox lucius					1	3C
1013		4	1	0,68	cranium fr	Mesomammalia						
1013		4	6	0,97	indet	Mesomammalia						
1013		4	2	0,07	indet	Aves						
1013		4	1	0,2	indet	?						
1014		4	1	1,29	indet	Mega/ mesomammalia					1	4A
1014		4	2	0,4	indet	Mesomammalia						
1014		4	1	0,07	indet	?						
1015		4	1	0,09	tibiotarsus dex. dist. fr*	Anatidae	haapana, tukkasotka tms.				1	4B

Osteologinen analyysi KM 39251

kma	Inro	alue	kpl	paino g	luun nimi	eläinlaji/ suku	muuta	xta	yta	z	krs	ruutu
1015			4	5	1,16	indet	Mesomammalia					
1015			4	3	0,25	indet	Aves					
1016			4	5	0,9	indet	Mesomammalia					1 4C
1017			4	1	0,19	vertebra fr	Mesomammalia					1 5A
1017			4	5	0,68	indet	Mesomammalia					
1018			4	1	0,05	cleithrum sin./dex. med. fr	Esox lucius					1 5B
1018			4	5	0,82	indet	Mesomammalia					
1018			4	1	0,11	indet	?					
1019			4	3	0,71	indet	Mesomammalia					1 5C
1020			4	1	0,15	vertebra epiph. fr	Phocidae	nuori				1 6B
1021			4	1	0,05	dentale sin. fr	Esox lucius/ Sander lucioperca					1 6C
1021			4	3	0,64	indet	Mega/ mesomammalia					
1022			4	1	0,26	vertebra fr	Phocidae					2 6C
1022			4	2	0,25	indet	Mesomammalia					
1022			4	1	0	indet	Teleostei					
1023			4	1	0,16	indet	Mega/ mesomammalia					1 7A
1024			4	2	0,21	indet	Mesomammalia					1 7B
1025			4	1	0,35	humerus/ femur sin./dex. caput. epiph. fr	Mesomammalia	nuori				1 7C
1025			4	1	0,19	indet	Mega/ mesomammalia					
1026			4	2	0,15	indet	Mesomammalia					1 8A
1027			4	3	0,48	indet	Mega/ mesomammalia					1 8A
1034		kk 2	1	0,05	indet	Mega/ mesomammalia						
1039		kk 6	2	0,55	indet	Mega/ mesomammalia						
1042		kk 8	1	0,51	indet	Mesomammalia	mysteriluu					
1042		kk 8	1	0,76	indet	Mega/ mesomammalia						

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 22 March 2013

Petro Pesonen
National Board of Antiquities
P.O. Box 913
FI-00101 Helsinki
Finland

**The Ångström Laboratory
Tandem Laboratory**

Göran Possnert

Visiting address:
Lägerhyddsvägen 1
Room 4143

Postal address:
Box 529
SE-751 20 Uppsala
Sweden

Telephone:
+46 18 471 30 59

Telefax:
+46 18 55 57 36

Website:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-Mail:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Result of ^{14}C dating of charred crust from ceramics and charred tobacco crust from clay tobacco pipe, Finland.

Pre-treatment of charred crust:

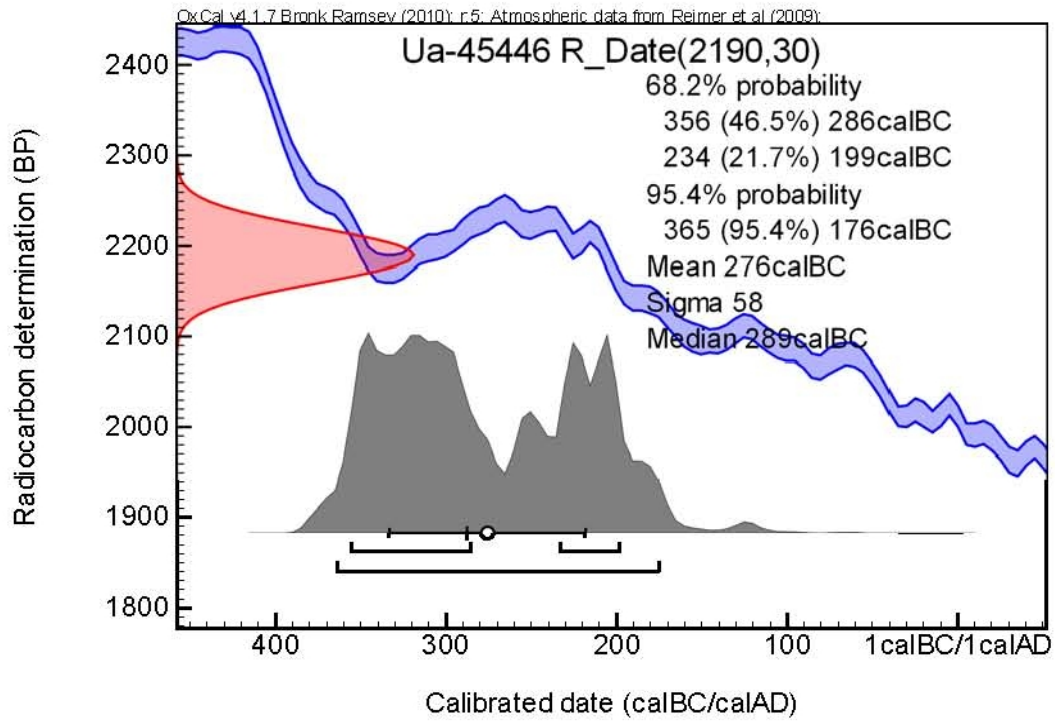
- 1% HCl was added (8-10 hours, below boiling) (carbonate removed).
- 1% NaOH was added (8-10 hours, below boiling point). The soluble fraction was precipitated by addition of conc. HCl. The precipitate was washed, dried and designated fraction SOL. The insoluble part, the INS, mainly consists of the original organic material and has been dated unless otherwise indicated.

RESULT

Lab number	Sample	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ VPDB}$	^{14}C age BP
Ua-45446	Kirkkonummi Pappila, find 281	-27,5	2 190 $\pm$ 30
Ua-45447	Oulu Hangaskangas, find 770	-27,0	2 775 $\pm$ 40
Ua-45448	Lappeenranta Fortress (tobacco)	-26,3	285 $\pm$ 30

Best regards

Göran Possnert/ Ingela Sundström

Ajoitustuloksen kalibrointi Oxcal 4.17 –ohjelmalla.